

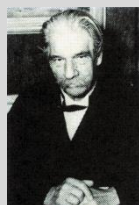
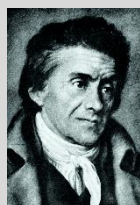
XI. KISS ÁRPÁD EMLÉKKONFERENCIA

Debrecen, 2019. szeptember 20-21.

INTERDISZCIPLINÁRIS PEDAGÓGIA MÚLT ÉS JÖVŐ KÖZÖTT

TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓK

DEBRECENI EGYETEM
NEVELÉS- ÉS MŰVELŐDÉSTUDOMÁNYI INTÉZET

XI. KISS ÁRPÁD EMLÉKKONFERENCIA

DEBRECEN

2019. SZEPTEMBER 20-21.

**DEBRECENI EGYETEM NEVELÉS- ÉS MŰVELŐDÉSTUDOMÁNYI
INTÉZET
2019**

SZERKESZTŐK:

**Buda András
Kiss Endre**

**KIADJA:
KISS ÁRPÁD ARCHÍVUM KÖNYVTÁRA
DEBRECENI EGYETEM NEVELÉS- ÉS MŰVELŐDÉSTUDOMÁNYI
INTÉZET**

ISBN 978-963-490-125-9

**Nyomta: Kapitális Kft., Debrecen
Tel: 52/ 452-099**

INTERDISZCIPLINÁRIS PEDAGÓGIA
MÚLT ÉS JÖVŐ KÖZÖTT

XI. KISS ÁRPÁD EMLÉKKONFERENCIA

TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓK

XI. KISS ÁRPÁD EMLÉKKONFERENCIA

**A REZILIENCIA ÉS AZ EGYETEMI LEMORZSOLÓDÁS
KOCKÁZATÁNAK VIZSGÁLATA LEENDŐ ELSŐ GENERÁCIÓS
ÉRTELMSÉGIEK KÖRÉBEN**

Alter Emese

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészlet-és Társadalomtudományi Kar, Pszichológiai Intézet

Kutatásom célja a leendő első generációs értelmiségi egyetemisták tanulást támogató erőforrásainak vizsgálata volt. Választ kerestem továbbá arra a kérdésre is, vajon az első generációs értelmiségi jelölt csoport reziliens tagjai milyen tekintetben különböznek kevésbé reziliens társaiktól. A legtöbb leendő első generációs értelmiségi hallgatókkal folytatott korábbi kutatás szociológiai nézőpontból született, jelen kutatás fókuszában azonban a lemorzsolódást magyarázó pszichológiai változók vizsgálata állt.

Kutatásom mintáját 168 fő egyetemista hallgató adta. A leendő első generációs értelmiségi csoportba 62 fő (36,9%) került, átlagéletkoruk 21,8 év (szórás = 3,13). A kontroll csoportot 106 fő (63,1%) alkotta, átlagéletkoruk 21,53 év (szórás = 2,88). A két csoportot a lemorzsolódás kockázatának szempontjából, illetve a tanulmányi átlag és a tanulmányok mellett végzett szakmai jellegű tevékenységek, valamint a munkavállalás tekintetében hasonlítottam össze. Ezt követően a leendő első generációs értelmiségi csoport magas rezilienciával jellemezhető tagjait hasonlítottam össze ugyanezen csoport kevésbé reziliens tagjaival. Az összehasonlítás során a hallgatók külső és belső erőforrásait vizsgáltam.

Az eredmények szerint a leendő első generációs értelmiséget nem fenyegeti a lemorzsolódás magasabb veszélye társaiknál, anyagi helyzetük azonban társaikénál jelentősen kedvezőtlenebbnek mutatkozott. A magasabb és alacsonyabb rezilienciával jellemezhető leendő első generációs értelmiségi hallgatók összehasonlításakor azt találtam, hogy a reziliens csoport nagyobb mértékű társas támogatásban részesül a barátoktól, és több pozitív egyetemi kapcsolattal rendelkezik az alacsonyabb rezilienciával jellemezhető csoportnál, valamint az önértékelésük is magasabbnak bizonyult. Emellett az eredmények azt is megmutatták, hogy a reziliens csoport életében kevesebb személyes probléma van jelen, mint az alacsonyabb rezilienciával jellemezhető hallgatók esetében.

INTÉZMÉNYI HATÁSOK AZ ÉRTELMISÉGGÉPZÉS TERÜLETÉN

Bocsi Veronika

Debreceni Egyetem GyGyK

A felsőoktatás komplex szocializációs színtér (Szabó 2012, Pusztai et al. 2016), ahol az intézményi, kortárs, oktatói és tudományterületi hatások összefonódva, bonyolult konstellációban működnek. A szocializációs hatások egy szála az értelmiségi szerepek átadásához, kialakításához vagy rögzítéséhez vezet el bennünket. Az, hogy a tömegessé váló felsőoktatás világában (Hrubos 2014, Kozma 2004) az értelmiséggépzés más módokon, más tartalommal és más hatásmechanizmussal működik, egyértelmű jelenség. A változások már csak azért is elkerülhetetlenek, mert a hallgatói összetétel is megváltozik – bár a felsőoktatás bizonyos szegmensei mindig is teret adtak az elsőgenerációs értelmiségi képzésének (Karády 2012, Nagy 2012), a nem tradicionális hallgatók nagyobb arányú megjelenése (Pusztai 2011) miatt az intézmények értelmiséggépzésben betöltött szerepe is átalakult.

Hogy az értelmiségi szerepek összetevőit felmérjük, egy 18 itemből álló kérdéssort készítettünk, amely a szakirodalomban fellelhető elemeket ötvözi (szakember szerep, lokális szerepvállalás, közéleti részvétel stb.). A kérdéssort egy 2017-es országos hallgatói kutatás során (N=1502) teszteltük (CSAK Kutatás, vezette: Engler Ágnes). A diákok az egyes kijelentéseket négyfokozatú skálán értékelték egyrészt abból a szempontból, hogy számukra az egyes kijelentések milyen mértékben képezik az értelmiségi lét alapját, másrészt pedig arra voltunk kíváncsiak, hogy a felsőoktatás milyen mértékben képes átadni ezeket (itt az itemek listája 16 tételre szűkült, mivel egyes kijelentések nem voltak ebbe a kérdésbe adaptálhatók). Az általunk használt kérdéssor rákérdez a szaktudás átadására, a szakirodalom ismeretére, de érinti a tágabb, tudományterületen túlnyúló ismereteket és attitűdöket is (pl. magas kultúra fogyasztása), valamint a kritikai funkciókat. Elemzésünk során átlagokat és ANOVA-tesztet használtunk fel.

A kapott adatok alapján kijelenthetjük, hogy az intézményi hozzájárulás legerőteljesebb szegmense a szaktudásra való felkészítés. A „szakirodalom ismerete” a második helyre került, melyet a morális és erkölcsi komponensek, majd az általános műveltség követnek. A makrotársadalmi és kritikai elemek a lista végére szorulnak, a mintaadás a lista közepén helyezkedik el. Ha a hallgatók értelmiséggépét az intézményi hatásokkal összevetjük, akkor a legnagyobb eltérés az általános műveltség esetében tapasztalható, amely egyfajta ambivalens attitűdre utal, hiszen a hallgatókra egyrészt utilitarista beállítottság jellemző (Veroszta 2010), másrészt pedig úgy vélik, hogy a felsőoktatás az általános tudáselemeket csak korlátozott mértékben tudja átadni. A tudományterületenkénti bontás rámutat arra, hogy a felsőoktatás egyes szegmenseiben az értelmiséggépzés más-más elemére helyeződik a hangsúly, s megragadhatóvá válnak a művészeti képzések, a hittudományi képzések vagy a társadalomtudományi képzések sajátosságai.

Az előadás a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj és az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-19-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Program támogatásával készült.

**ALSÓ TAGOZATOS PEDAGÓGUSOK ISKOLAI
VERSENYEKKEL KAPCSOLATOS ELKÉPZELÉSEI ERDÉLY
NYUGATI MEGYÉIBEN**

Bordás Andrea

Partiumi Keresztény Egyetem

Az együttműködésről és a versengésről mint egymást kiegészítő motívumokról számos szakirodalmi forrás értekezik (N. Kollár 1997; Fülöp 1997, 2001; Fülöp et al. 2013). Az iskolai versenyek legtöbbször tehetséggondozási formaként és a tanulási motiváció fejlesztésének lehetőségeként jelennek meg, de kutatások ritkán foglalkoznak az iskolai versenyek szerepével. A versenyszellem, megküzdés, kitartás, csapatszellem, sportszerűség csak néhány olyan tulajdonság, amelyek a fejlődéséhez hozzásegíthetnek a különböző tanulmányi versenyek.

A romániai iskolai életet a legkisebb kortól át- meg átszövik különféle tanulmányi, általános műveltségi és művészeti versenyek, vetélkedők. Ezek egy része egyéni, egy része pedig csapatverseny. Kutatásunkban a romániai alsó tagozatos pedagógusok iskolai versenyekkel kapcsolatos véleményére voltunk kíváncsiak. Főként Erdély nyugati megyéit céloztuk meg, így a válaszok elsősorban Bihar, Szatmár, Szilág, valamint Arad és Máramaros megyéből érkeztek.

Jelen prezentációban a kutatásban alkalmazott online kérdőív nyílt kérdéseinek feldolgozását mutatjuk be. A viszonylag alacsony elemszám nem teszi lehetővé az eredmények általánosítását, mégis jelzésszerűen képet ad a pedagógusok vélekedéséről. Az eredmények azt mutatják, hogy sem a pályán eltöltött évek, sem az oktatási intézmény környezete (nagyváros, vidék) nem befolyásolja jelentősen a versenyekről alkotott képet. Jelentős eltérés tapasztalható azonban az egyéni, illetve csapatversenyekhez, és a különböző tantárgyakhoz kapcsolódó versenyekhez való hozzáállás között.

RÉGI IGÉNYEK, ÚJ VÁGYAK AZ ISKOLAI IKT HASZNÁLATTAL KAPCSOLATBAN

Buda András

Debreceni Egyetem, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

Bár Magyarországon már a 80-as években elindult az első iskola-számítógépesítési program, az IKT eszközök a mai napig nem idéztek elő igazán átfogó, alapvető változást az oktatási folyamatban. Ennek okait már a kezdetektől többen vizsgálták (pl. Winnans – Brown 1992, Hadley – Sheingold 1993), a digitális technológia iskolai alkalmazásának számos hátráltató tényezőjét tárták fel a kutatók. Voltak, akik közvetetten próbálták megismerni az akadályokat és arról kérdezték a tanárokat, milyen feltételek kellenének ahhoz, hogy (többet) használják az információs és kommunikációs technológiákat a tanórákon. Ezen belül néhányan arra vállalkoztak, hogy nem csak egyetlen vizsgálattal térképezik fel az aktuális helyzetet, hanem egy kutatássorozattal megrajzolják a változások ívét is. Így tett pl. Csákó Mihály is, aki 1985-ben kezdte kutatásait. Első felmérésének egyik fő tanulsága az volt, hogy „a számítógépek iskolai megjelenésével szemben nagyon kevesen maradtak közömbösek” (Csákó 1998, 3), a kérdezettek egyik részében félelmet keltett, a másokban reményt indukált az új technológia megjelenése. Némileg talán meglepő, de az 1994-es utolsó vizsgálatkor a kép meglehetősen hasonló volt, csak a kezdeti sokk elmúlása jellemezte a kérdezetteket, a számítógépek valamiképpen megszokottá váltak.

Az általunk lebonyolított, 2006-ban indított kutatássorozat 10 évet ölel fel, melynek során a pedagógusok attitűdjét, iskolai IKT használatának jellemzőit kívántuk feltárni. Eredményeink szerint a vizsgált időszakban történt előrelépés, de ennek ellenére nem beszélhetünk igazi áttörésről, hiszen az oktatási, nevelési folyamatban továbbra is a hagyományos taneszközök töltenek be meghatározó szerepet. Az előadásban a kutatások eredményeit kívánjuk részletesebben bemutatni, összevetve azokat hazai és nemzetközi eredményekkel.

FÉNYES MÚLT, SÖTÉT JÖVŐ? A TERMÉSZETTUDOMÁNYOS TANÁRSZAKOSOK ISKOLAKÉPE

Chrappán Magdolna

DE Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

Általános tapasztalat, hogy a leendő tanárok pedagógus szerepmodelljei és főként iskolafelfogása a tanárképzés megkezdésekor erősen determinált, értelemszerűen saját közoktatási világukban gyökereznek. Minden szakon igaz ez, de a STEM területén, ahol hazai és nemzetközi viszonylatban is tanárhány van, különösen meghatározó, milyen közoktatási tapasztalatokat hoznak magukkal a leendő tanárok.

Kvantitatív kutatásunk adatai szerint az egyetemre belépő hallgatók gyakran elavult természettudományos oktatási attitűdökkel kerülnek a képzésbe, a közoktatási élmények kevésbé motiválóak a STEM tanárszakok iránt. Az adatokból egy múltba fagyott természettudományos oktatás képe rajzolódik ki.

Szaktól függetlenül minden tantárgyban a tanári előadás és a magyarázat a leggyakoribb, míg a tanulóaktív módszerek kis arányban jelennek meg, az online tanulás pedig nincs jelen egyik tárgyban sem. Tanári kísérletek alig, tanulókísérletek szinte egyáltalán nem fordulnak elő (ez erősen tantárgyspecifikus adat), ahogyan az önálló véleményalkotás, egyéni munka is leginkább a tanórai és otthoni feladatmegoldást jelenti.

Nem meglepő ezek után, hogy a nemzetközi mérésekkel csak részben egyezve a tantárgyi kedveltséget nem a módszerek és a tanári viselkedésformák befolyásolják. Szignifikánsan magas és erős korrelációt mutat a tantárgyi preferenciákkal és a tanulási motivációval is a tantárgy érdekessége és változatossága. Ez azonban csak részben tanári hatáskör, elsősorban tantervi kérdés, ami már oktatáspolitikai kompetencia.

Előadásunkban kitérünk arra is, hogy milyen feladatai lehetnek a természettudományos tanárképzésnek a helyzet javítása érdekében.

A tanárképzés legnagyobb szeptét a szaktudományos képzés jelenti, probléma azonban, hogy a tanárszakos óratervi hálók (és a tényleges kurzustartalmak) nem eléggé érzékenyek a közoktatási tartalmakra, lényegében a diszciplináris képzések felezett verziói. Ezen alapvetően nem lehet változtatni, bár tanárszak-specifikus tartalmi dúsításra szükség és lehetőség is volna. Az adatokból az derül ki, hogy elsősorban az affektív beállítódások (mi az iskola és a pedagógus célja és feladata a 21. században) változtatására volna szükség, ami intenzív hallgatói idő kérdése (intenzív idő az egy hallgatóra a kurzusok során ténylegesen fordítható időmennyiség). Ez nem áll rendelkezésre, így a legtöbb hatás a terepen éri a hallgatót. S így a kör bezárul, mert a tanári szocializáció legfontosabb része abban a közoktatásban zajlik, ahonnan a hallgató az attitűdjeit hozza. A körből kitörni főképp az egyetemi képzés során lehetne, ez azonban a jelenleginél sokkal kisebb hallgatói tanóraterheléssel, frissített pedagógiai tartalmakkal, korszerű tanárképzési infrastruktúrával és megfelelő számú és minőségű oktatói gárdával érhető el. Enélkül csak olyan tanárokat kapunk a végén, akikkel csak a meghaladni kívánt közoktatás képzelhető el.

**„HISZEN ÉN, HA AZT MONDOM: TEJ...”, AVAGY
BARKÁCSOLÁS AZ OKTATÁSBAN**

Csikai Ildikó Irén

Kodály Világa Tudományos és Művészeti Nonprofit Kft.

Philip Coombs már a hatvanas évek végén született nemzetközi elemzése láttatta, hogy a népesség növekedés, a legújabbkori népvándorlás, az erőforrások hiánya, az oktatási költségek növekedése, az oktatás eredménytelensége (a kimenet elvesztette aktualitását az igényekhez viszonyítva) milyen következményekkel jár.

„Az oktatás világméretű közös piaca” (Coombs 1971, 153) – a gazdasági javak racionalizálása érdekében létrejött közös piac nyomán említi Coombs, hogy valójában az már működött az oktatás terén is, és felteszi a kérdést, hogy lehetséges-e az oktatás „cserekereskedeleme”, illetve lehetséges-e olyan módon szervezni, hogy a válság megoldásában szerepe lehessen.

A Jacques Delors vezette bizottság „L'éducation, un trésor est caché dedans” címmel megjelenő összefoglalása még közelebb visz bennünket ahhoz, hogy megérthessük az Európában, illetve a nagyvilágban lezajló folyamatok következtében sűrűtővé vált változtatások szükségességét.

Ozga et al. kutatása az europaisítás és a kormányzás kulcsfontosságú témái és azok kölcsönös függősége köré szerveződik, ezt az európai minőségbiztosítási és értékelési (QAE) rendszerek által termelt és használt adatok felhasználása alapján mutatja be. A minőséget nem lehet a véletlenre bízni. „Se nem istenadta, se nem természetes. A jó irányítás és a szervezet ügye... a minőség statisztika.” (Ozga et al. 2011, 4) Kiemelt hangsúlyt kap az, hogy milyen mértékben került Európa a fordítás hatása alá (6. fejezet), vagy lehetséges-e az európai oktatás kapcsán az ötletek összebarkácsolásáról beszélni.

SEGÍTŐ PÁLYÁK ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN

Csók Cintia

Debreceni Egyetem

A felsőoktatásban végzettek pályafutásának általános elemzésére az utóbbi években jelentős erőfeszítések történtek, melyek a képzési terület- illetve szakspecifikus elemzések szükségességét vetették föl. Kutatásunk ennek jegyében egy speciális képzési szegmensre koncentrált, a társadalom működőképességét segítő pályákon dolgozó fiatal szakemberek elhelyezkedését, felsőoktatási tapasztalatait veszi górcső alá, amikor a nappali munkarend szerinti szociálpedagógia alapszakon/hagyományos képzésben részt vett hallgatókat összehasonlítja a szociális munka, andragógia és pedagógia alapszakokon végzettekkel.

Az eddigi kutatások elsősorban az egyes pályák professzionalizációjára fókuszáltak, és a rekrutációt intézményi, regionális metszetben vizsgálták. Jelen kutatásban azonban az első népes szociálpedagógus diplomások országos szintű társadalmi rekrutációs bázisát és munkaerő-piaci helyzetét vizsgáltuk. A témaválasztás relevanciáját mutatja, hogy kevés olyan szak van, ami az ismeretlenségből felbukkanva ekkora népszerűsége telt szert, majd ilyen drasztikusan visszaesett iránta az érdeklődés, mint a szociálpedagógia. Az évtized elején az osztott képzés bevezetése okozott csökkenést, majd a bemeneti (emelt szintű érettség) feltételek szigorítása. A probléma differenciált megközelítése érdekében egyrészt kvantitatív, másrészt kvalitatív elemzést végeztünk. A Frissdiplomások 2012-adatbázis statisztikai elemzése során mutatjuk be a végzettek rekrutációját, a felsőoktatásból munkaerő-piacra való átmenetét és aktuális munkaerő-piaci helyzetét. Az adatbázis a 2007-ben, 2009-ben és 2011-ben abszolutóriumot szerzettek adatait tartalmazza. A kutatás kvalitatív szakaszában olyan végzettekkel készítettünk félig strukturált interjúkat, akik az említett periódusban abszolváltak. Kvantitatív elemzésünk legfontosabb eredménye, hogy az egyes csoportok összetételének különbségeit erőteljesen magyarázza a képzéseket nyújtó intézmények regionális elhelyezkedése. Az interjúkban vizsgált dimenziók alapján típusokat állítottunk fel, a szociális szakemberek abba a kategóriába kerültek, melyet a gyakorlatorientáltság, a szakmába ágyazott tudás és a pályastabil diplomás karrier jellemez. Ezzel szemben a bölcsész képzési területen végzettek az elméletközpontúság, a konvertálható tudás és az útkereső pályafutás mentén tipizálhatók.

„Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült”

NYELVI FEJLŐDÉS, FEJLESZTÉS A MEZŐSÉGI SZÓRVÁNYBAN

Fodor Emőke – Rariga Imola Beata

Téka Alapítvány

A két- vagy többnyelvűség témája napjainkban és régióinkban, Erdélyben, igen aktuális jelenség, melyhez megfelelő információk hiányában időnként nehéz viszonyulni és állást foglalni. Az elmúlt évek tapasztalata azt mutatja, hogy a magyar tannyelvű óvodába és iskolába olyan gyereket is beíratnak, akik otthon nem (csak) magyarul beszélnek: minden második óvodás és minden harmadik kisiskolás olyan családból származik, ahol a kommunikáció nyelve elsősorban nem a magyar nyelv. Az intézmények, az ott dolgozó óvodapedagógusok és tanítók számára kihívást jelent a magyarul nem beszélő gyerekek fogadása, oktatása, integrációja a magyar óvodai illetve iskolai csoportokba, mivel az alapképzésben a hallgatók nem tanulnak olyan fogalmakról, mint a korai kétnyelvűség kialakítása, a nyelvelsajátítás útjai kisgyerekkorban, a másodlagos nyelvi szocializáció, amelyek megalapozhatnák ezeket a helyzeteket. Ugyanakkor, az életkori sajátosságokat figyelembe véve, ebben az életkorban a nyelvelsajátítás/nyelvtanulás csakis akkor lehet hatékony, ha kreatív módon közelítjük meg a problémákat és kreatív módszereket, eszközöket alkalmazunk.

2016-ban valósult meg a Téka Alapítvány munkatársainak és a régió magyarságának egyik álma, a szamosújvári magyar tannyelvű iskola beindulása. Ezzel párhuzamosan adott volt a következő feladat minden ott dolgozó pedagógus számára: töltsük meg tartalommal, vonzzuk be a lehető legtöbb gyereket. Mivel a népességi mutatók hanyatlóban vannak, egy lehetséges célcsoportot a vegyes családokban születő gyerekek jelentenek. A célunk tehát az lenne, meggyőzzük a nyelvileg vegyes családokat, hogy a magyar nyelvű oktatási rendszerbe írassák gyermeküket. Ugyanakkor ez gondot is jelent, mivel gyakori probléma, hogy a vegyes nyelvű családokból származó gyerekek nyelvi fejlettségi szintje alacsonyabb a csak magyar nyelven kommunikáló családokban élőkénél.

Lelkes pedagógusok útkeresése a Pade Alapítvány által támogatott "A magyar nyelvtudás és nyelvi kompetenciák fejlesztése vegyesházasságból származó óvodások és kisiskolások számára" című projekt. 2017 márciusában a Téka Alapítványt képviseltem az azonos című konferencián, mint a Mezőségi Szórványoktatási Projekt résztvevője. 2017 augusztusában felhívás érkezett a szervezők részéről, hogy a kétnyelvű gyerekek felzárkóztatásában használt módszereinket osszuk meg, próbáljunk ki más módszereket és dolgozzunk ki egy tananyagot pedagógusok részére.

**PEDAGÓGIAI ÉLETPÁLYÁT BEFOLYÁSOLÓ
ÉLETHELYZETEK ÉS FELTÉTELEZHETŐ
KÖVETKEZMÉNYEIK**

Fodor Zoltán

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

A pedagógusok pályakezdésének legfőbb jellemzői számos hazai és külföldi szerző jóvoltából jól ismertek. A pedagógus professzionalizálódás folyamata is jól meghatározott szakaszokra bontható. A pedagógus életpálya során számos előre nem kalkulálható esemény zavarhatja meg a szakaszok ütemét, esetleg egymásutánosságát, időtartamát. Ilyen lehet a gyermekvállalás, költözés, magasabb oktatási szintre történő képesítés megszerzése. Tekintettel arra, hogy a pedagógus egységes és egyedi személyiség, nem találhatunk olyan közös egységeket, amelyek mindenki számára megfelelőek. A módszerek mindig céltól, szituációtól, személytől függenek. A tanárképzésben ezért nem jártasságok és módszerek kialakításával kell foglalkozni, hanem olyan kreatív személyek kialakulását kell elősegíteni, akik viselkedésüket pillanatról-pillanatra, napról-napra változtatni képesek, idomulva a tanulók szükségleteihez, a helyzetekhez, a teljesítendő feladatokhoz, a rendelkezésre álló módszerekhez és anyagokhoz (Combs és tsai, 1974.).

Munkámban arra keresem a válaszokat, hogy az irodalmi értelemben vett életpályát mennyiben és hogyan módosítja a nem várt, vagy előre nem tervezett élethelyzet változás. Vannak-e ezeknek a változásoknak standardizálható jellegzetességei. Miként és hogyan segíthet a mentor a gyakorlott pedagógusoknak ezen helyzetek megoldásában? Közel 500 kérdőív és 75 interjú alapján elemzem a lehetséges típusokat, az ezen típusokhoz rendelhető jellemzőket, a felmerülő problémák megoldási lehetőségeit és végezetül a mentorok speciális feladatait.

A PETŐ-MÍTOSZ A MÚLT ÉS JÖVŐ KÖZÖTT

Forrai Judit

Semmelweis Egyetem – WLJF

A Pető kutatás egyik központi problémaköre a konduktív pedagógia pontos meghatározhatatlanságában, vagy a mai tudományos szakzsargonnal élve lényege az interdiszciplinaritásában rejlik. Nem lehet besorolni, tipizálni, kliséket húzni rá. Pető András nagyszerű, összegző agyában egységes, több, különböző forrásból táplálkozó gyógyító hatásos pedagógiát alkotott. Így jöhetett létre az általa megalkotott kezelési- oktatási módszer, amelynek pontos szakmai behatárolása nagyon nehéz, mert az úgynevezett akadémiai klasszifikációs skatulyák nem olyan rugalmasak, mint Pető összetett gondolkodása. A célt határozta meg, és hozzá többféle tudományág mesterségesen elhatárolt módszereit dolgozta össze.

Vonatkozik ez a helyes levegővételre, az agy és az izmok megfelelő oxigénellátására, az izmok ritmusos mozgására, a komoly agyi folyamatokra, a szuggesztív életfilozófiára. Csakhogy módszerének bevezetése óta eltelt több mint 75-80 év és az orvosi- és pedagógiai tudomány fejlődésével- sokszor erőltetett megújulásával, a szemlélet újrafogalmazását, a módszer aktualizálását, a legújabb elméletek szerint kívánja az új nemzedék meghatározni.

Már a módszer születésekor is nehéz volt meghatározni pontosan a pedagógiai és orvosi módszert együttes létét - különösen az akkori politika központi irányítása és érdekei mellett. A Pető módszer működésének magyarázata ma is nagy feladatot jelent. Külön-külön egyik diszciplína sem ért el olyan eredményt, mint amilyent ez az interdiszciplináris módszer. Pető több generációra ható különös személyisége is kellett ahhoz, hogy módszere még ma is sikeres legyen. Azóta sincs pontos és egyértelmű magyarázat az elért eredmények leíró folyamatáról, részleteiről, új kutatásairól. Keressük a múlt és a jövő között a kapcsolatot, hogy megfelelő magyarázatot kapjunk a módszer sikeres folyamatáról.

MAGYAR NYELVŰ PEDAGÓGUS-TOVÁBBKÉPZÉSEK UKRAJNÁBAN (KÁRPÁTALJÁN)

Gabóda Béla – Gabóda Éva

*Kárpátaljai Pedagógus-továbbképző Intézet Beregszászi Tagozata, II. Rákóczi Ferenc
Kárpátaljai Magyar Főiskola*

Ukrajnában nincs önálló felnőttképzési törvény, csak az oktatási törvény keretein belül jelenik meg a felnőttképzés szabályozása. Az oktatási kerettörvény 18. fejezete foglalkozik a felnőttoktatással. A fejezet 11 cikkelyt tartalmaz.

A 17 minisztérium mellett, mintegy 70 állami szerv (hatóság) rendelkezik olyan saját oktatási intézménnyel(ekkel), amelyekben a különböző ágazat(ok) számára folytatnak bizonyos szinteken akkreditált szak- és továbbképzéseket. Magyar nyelven Ukrajnában és Kárpátalján csak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felnőttképzési Központja, illetve a Kárpátaljai Pedagógus-továbbképző Intézet Beregszászi Tagozata folytat felnőttképzési képzéseket.

A pedagógus-továbbképző intézetek III. fokozatú (főiskolai) akkreditációs szinttel rendelkeznek. Az akkreditáció feltételeit minisztériumi szinten, államilag határozzák meg. Minden intézetnek legalább 4-5 tanszékkal és 5-6 módszertani kabinettel szükséges rendelkeznie. Minden ukrainai megyében működik egy pedagógus-továbbképző intézet. A pedagógus-továbbképző intézetek által szervezett háromhetes tanfolyamok (144 óra) a szakmai minősítés részét képezik.

A pedagógus-továbbképzések teljesen magyar nyelven történő elvégzésére minden tárgyból nincsen lehetőség. A Kárpátaljai Pedagógus-továbbképző Intézet Beregszászi Tagozata által szervezett továbbképzéseken az előadások és gyakorlati foglalkozások jelentős része magyar nyelven folyik, illetve a 2016-es évtől van lehetőség a kötelezően leadandó dolgozatok, prezentációk magyar nyelven történő megírására és megvédésére is. A Kárpátaljai Pedagógus-továbbképző Intézet Beregszászi Tagozata nappali és levelező tagozaton szervez tanfolyamokat iskola és óvodavezetésből, szaktárgyakkal, exkluzív pedagógiából a kárpátaljai nemzetiségi (magyar, román, szlovák) oktatási intézmények részére, illetve iskolai logopédusok és pszichológusok számára is biztosítja a szakmai továbbképzéseket. A tanfolyamokra a járási/városi tanügyi osztályok felkérése alapján kerül sor, igény szerint. A Beregszászi Tagozat képzéseiben a 2017-2018-as tanévben 584 fő pedagógus, óvodapedagógus és iskolaigazgató vett részt. A Beregszászi Tagozat szakmai munkájához a pedagógus-továbbképzések mellett hozzátartozik módszertani szemináriumok szervezése és megtartása a magyar tannyelvű oktatási intézmények pedagógusai számára illetve szakmai konferenciák szervezése. A tagozat az elmúlt hat évben (2013-2018) 44 módszertani szemináriumot és 19 konferenciát szervezett, ebből 11 nemzetközi konferencia volt.

A Beregszászi Tagozat által szervezett rendezvényeken (szemináriumok, konferenciák) jelentős számban vesznek részt elismert magyarországi szakemberek, előadók, elsősorban a Nyíregyházi Egyetem, a Debreceni Egyetem, az Eötvös Loránd Tudomány Egyetem és a Gál Ferenc Főiskola Pedagógia Karának pedagógusai. Több alkalommal tarthattak előadásokat, szemináriumokat a Selye János Egyetem (Komárom) tanárai és a Komáromi Felnőttképzési Központ munkatársai is.

A TANULÁSI STÍLUSOK LEGITIMITÁSA

Gali Kende

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A tanulási stílusok rendszerében nehéz eligazodni, holott számos kutató törekszik az egyezményes háttér kidolgozására. Dacára az egyetemes megállapodás hiányának, a tanulási stílusok fogalma felettébb elterjedt a pedagógia és pszichológia tudományterületének szakértői között, sőt mi több, minden olyan közösség körében, ahol a tanulás része a mindennapi életnek.

Az előadás elsődleges célja, hogy gyarapítsa a tanulási stílusok fogalomkörében elvégzett kutatások sorát és az iskolai, valamint a mindennapi tanulási helyzetekben alternatív megközelítési módot nyújtson az információ felvételéhez és feldolgozásához. Célja az is, hogy a tanulási stílusok háttérének áttekintése mellett rávilágítson azok gyakorlati hasznára is.

A kutatásban 360 tanuló vett részt, akik száma a 4 teljesítménymérés kiértékelése után 84 főre csökkent. Ez az erősen redukált adatbázis azokat a diákokat jelenti, akik mind a négy számonkérés alatt jelen voltak. Az eredeti mintából összesen 128 auditív, 136 vizuális és 96 hagyományosnak nevezett tanulási stílusú diák található, akik közreműködését 5 különböző, Pécs járásához tartozó tanintézmény segítette.

A tanulási stílus vizsgálata ötlépcsős folyamatban zajlott le, mely során a tanulók tanulási stílusát a Bernáth et al. (2015) által kidolgozott kérdőív online változata alapján felmértük, majd auditív és vizuális eszközökkel vezetett órát tartottunk nekik. Ezt követően a diákok minden tanítás után egy órával és egy héttel később dolgozatot írtak, ezzel mérve a teljesítményüket. A kísérletben a független változó a tanulási stílusok, míg a függő változó a teljesítmény volt.

Elmondható, hogy a tanulási stílus mentén szignifikáns a különbség a vizuális óra javára, más szóval a tanulók jobban teljesítettek a képi információkat tartalmazó tanórán. A két tanulási stílusú csoport eredményei a dolgozatuk pontszámait alapján nem különböztek, a két tanulás alkalmával a két csoport egyformán teljesített.

Az eredmények alapján a tanulási stílusok kevéssé befolyásolják a diákok teljesítményét, bár az eredmények legitimitációját fenntartással kell fogadni a lecsökkent és heterogén adatbázis miatt. Azonban kiemelhető, hogy a tanári módszerek és a tanítási stílus igenis determinálják a tanulási folyamat eredményességét.

A ZENEOKTATÁS JELENE ÉS JÖVŐJE (?)

Hanvay Hajnalka

MTA BTK Zenetudományi Intézet; OSZK Zeneműtár

„... a zenével nemcsak zenét tanulunk... az ének felszabadít, bátorít, gátlásokból, féltékenységből kigyógyít. Koncentrál, testi-lelki diszpozíciókat javít, munkára kedvet csinál, alkalmasabbá tesz, figyelemre-fegyelmre szoktat. Hogy egész embert mozgat, nemcsak egy-egy részét. Megszeretteti az iskolát. Fejleszti a közösségi érzést... a zene nemcsak zenére tanít.” Írja Kodály egy 1956-ban megjelent tanulmányában.

Sajnos személyes tapasztalataim nem ezt támasztják alá: az általános iskolai tárgyak között (és ez talán különösen áll a felső tagozatra) az évek során egyre kisebb fontossággal bír az ének-zene oktatása. Még tovább ront a tárgy megítélésén, hogy talán nem ritkán, de sajnos a közismereti tárgyat tanító kollégák körében is megvetettek ezek a tanórák, amik elveszik az „értékes” időt. Ezzel természetesen a tárgy oktatását is nagyban nehezítik. Ezen talán lehetne változtatni, ha az ének-zenét már alsó tagozatban is szakemberek tanítanák.

A zene- – vagy ma már művészeti – iskolák helyzete némiképp eltér ettől, hisz ide a gyerekek többnyire saját elhatározásukból jelentkeznek, vállalva minden vele járó kötelezettséget. Nem utolsó sorban talán sokat javított ezek társadalmi megítélésén az utóbbi időben elindított, már több évadot megért két zenei verseny (Fölszállott a páva; Virtuózok) is.

Az oktatás során milyen (akár saját) alternatívák segíthetik a pedagógust a készségtárgy megkedveltetésében, illetve a hangszertanulás során, annak zökkenőmentes folytatásában?

Előadásomban ezekre a kérdésekre keresem a választ.

**A DEXARTA KUTATÁSBAN ÉRINTETT TELEPÜLÉSEK
TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HELYZETE A KSH ÉS A TANULÓ
RÉGIÓK MAGYARORSZÁGON KUTATÁS ADATAI ALAPJÁN**

Herczegh Judit – Márkus Edina

Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

Előadásunk a Váradi Judit által vezetett zenepedagógiai kutatás egyik elemének, a szolgáltatói oldal felmérésének a részeredményeit mutatja be. A vizsgálat célja, hogy felmérje milyen lehetőségeik vannak a gyermekeknek a kötelező oktatásban tanult művészeti tárgyak mellett a tanórán kívüli művészeti tevékenységekre. Ezen túl azt is igyekszik feltárni, hogy az aktív művészeti tevékenység hogyan változtatja meg az általános iskolások művészethez való hozzáállását és ízlését.

Mindezek vizsgálatához fontos a kínálati oldal megismerése. Így a kutatás egy részelemeként a kutatásba bevont intézmények településeinek társadalmi-gazdasági, valamint infrastrukturális mutatóit vizsgáljuk a Központi Statisztikai Hivatal és az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer adatai alapul véve.

Többek között a következő mutatókat vizsgáljuk: lakónépesség, élveszületések, halálozások, szaporodási index, öregedési mutató, vándorlás, vándorlási egyenleg, regisztrált munkanélküliek száma, munkanélküliségi ráta, adófizetők aránya, egy lakosra jutó összes nettó jövedelem, regisztrált nonprofit szervezetek ezer lakosra jutó száma, regisztrált gazdasági vállalkozások száma ezer lakosra jutó száma, új építésű lakások aránya, közműolló (%). A mutatókon keresztül szocio-demográfiai háttérváltozókat tudunk feltárni, amelyek segítik a megértését annak, hogy az adott települési körülmények között hogyan működnek művészeti, elsősorban zenei képzéssel foglalkozó intézmények.

Előadásunkban a Tanuló régiók Magyarországon kutatás eredményeként kialakított LeaRn index adatait alapul véve igyekszünk bemutatni a vizsgálatba bevont intézmények településeinek helyzetét tanulási szempontból. LeaRn index egy speciális, a tanulásra vonatkozó eszköz, a kialakításához felhasználtak nemzetközi kutatási előzményeket. A Jacques Delors (1996) koncepcióján alapuló CLI-t, illetve az erre épülő ELLI-t, valamint a DLA mutatóit. Ezekon alapulnak a LeaRn Indexnek (LI) nevezett hazai komplex mutató mérőszámai (Kozma et al. 2015, Márkus et al. 2019). Egyes területekhez (formális tanulás, non-formális tanulás, kulturális tanulás, társadalmi aktivitás/közösségi tanulás) mérőszámokat választott a kutatócsoport, majd ezeket indexbe rendezte. A települések egyes tanulási területének eredményeit elemezzük.

A kutatás a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete támogatásával valósult meg.

MENTORTANÁRI ERŐSSÉGEK ELEMZÉSE

Holik Ildikó – Sanda István Dániel

Óbudai Egyetem Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ

Egyetemünk gyakorlatvezető mentortanár képzésén gyakran felmerül az a kérdés, hogy milyen elvárások fogalmazódnak meg a mentorokkal szemben, milyen erényekkel, erősségekkel kell rendelkezniük a munkájuk tekintetében.

Több szakirodalmi forrás is felhívja a figyelmet annak fontosságára, hogy a pedagógusok tisztában legyenek az erősségeikkel.

Seligman (2011) úgy véli, hogy nagyobb elégedettséget élhetünk át abban az esetben, ha azonosítjuk karaktererősségeinket, és ezt a lehető legnagyobb mértékben használjuk életünk különböző területein. Seligman szerint, ha az erősségeinket alkalmazni tudjuk a munkában, akkor egyrészt a munka hivatássá válhat, és így kiteljesedhetünk a munkavégzés során is (Holecz – Molnár 2014), másrészt védettebbé válunk a kiegészéssel szemben.

Seligman hat erényt nevezett meg: 1. bölcsesség és tudás, 2. bátorság, 3. szeretet és emberiség, 4. igazságosság, 5. mértékletesség, 6. transzcendencia és spiritualitás. Az erények absztrakt fogalmak és mindegyik különböző módon valósítható meg, ezért ezeket Seligman 24 erősségre bontotta le (Peterson és Seligman, 2004).

Kutatásunkban a mentortanári erények és erősségek feltérképezésére a rövidített Values – In – Action (VIA, Működő Értékek) kérdőívet alkalmaztuk (Seligman 2004). A kutatást 86 – végzett és aktív – gyakorlatvezető mentortanár szakos hallgató körében végeztük el.

A kutatás eredményei alapján a megkérdezett mentortanárok legfőbb erénye a szeretet és az emberiség. Az öt legjellemzőbb erősségük pedig 1. a spiritualitás, 2. a kíváncsiság, érdeklődés a világ iránt, 3. a tanulás szeretete, 4. a hála, 5. a szépre és kiválóságra való fogékonyság, a szépség megbecsülése.

A kutatás eredményei jól alkalmazhatók a gyakorlatvezető mentortanárképzésben a karaktererősségek azonosítása és elemzése révén.

**VITÁK AZ ABSZOLÚT PEDAGÓGUSOKRÓL A KISS ÁRPÁD
MŰHELYBEN**

Hudra Árpád

szabadfoglalkozású

A Kiss Árpád Műhely az abszolút pedagógusokról szóló könyv megjelentetése után, 2016 őszétől 2019 tavaszáig tovább folytatta beszélgetéssorozatát a címben jelzett témában. Így került sor Burchard-Bélaváry Erzsébet, Kodály Zoltán és Kokas Klára, Benedek Marcell, Rényi Alfréd és Rényi Kató, Pető András, Karácsony Sándor, Szabolcsi Bence és Újfalussy József, Nagy László és Domokos Lászlóné, Barcsay Jenő, Sík Sándor, Pólya György, Dienes Valéria, Pattantyús-Ábrahám Géza és Magyar Imre, mint abszolút pedagógusok bemutatására, illetve annak megvitatására, hogy valóban azok voltak-e e heurisztikus fogalom alapmeghatározásai szerint. Az előadás a lezajlott viták néhány tanulságát kívánja összegezni.

Az abszolút pedagógus nem meghatározott típus, jóllehet éppen a beszélgetéssorozat fedte fel azt a titkot, hogy Magyarországon a XX. században számos olyan kiemelkedő tehetségű alkotó ember volt, aki önkéntes döntés alapján önmegvalósításának terepéül választotta a pedagógiát. Demiurgoszok voltak, „emberteremtők”, akiknek tevékenysége az alkotás és a pedagógia közötti térben helyezkedett el. Intuitívak voltak, éltek a szinergiákkal, azaz egyik tudásterület eredményeit kreatívan tudták más területen alkalmazni. Egzisztenciális súlyú álláspontjaik véleményünk szerint bizonyosfajta társadalmi függetlenséget jelentettek. A vitákban döntő kérdésként merült fel, például Kokas Klára kapcsán, hogy alkotó fogalmiság nélkül nem lehet abszolút pedagógusról beszélni. A matematikusokkal, így Rényi Alfréddal összefüggésben az merült fel, hogy az olyan jellegű tudomány mint a matematika tanítása esetében lehetséges-e az abszolút pedagógusi minőségre szert tenni. Mint Pattantyús-Ábrahám Géza és Magyar Imre kiemelkedő példája megmutatta, ez a gépészmérnöki szakma és az orvostudomány esetében igencsak lehetséges.

ÁTALAKULÓ TÁRSADALOM – ÁTALAKULÓ KÖZMŰVELŐDÉS

Juhász Erika

DE BTK HTDI

Az Eurocities Európa főbb városait tömörítő nemzetközi hálózat, amelynek stratégiai megállapításaira szakpolitikák és kutatások alapjait építik. A kultúra területére öt jelentős kihívást határoztak meg az elkövetkező évtizedek vonatkozásában: a demográfiai kihívások, az új közönség és közösség változó elvárásai, a kultúra irányításának átalakulása, a digitális kihívások és a mindezeket érvényesíteni tudó, jövőre felkészült szakemberek biztosítása. Előadásomban erre az öt kihívásra kívánok reflektálni a magyarországi közművelődés vonatkozásában.

Kiindulópontnak tekinthetők a demográfiai kihívások. Ezek közül három meghatározót emelünk ki: a korosztályi átrendeződést, az iskolai végzettség átalakulását, valamint a vidéki és városi lakosság átrendeződését. Mindezeket min. 70 éves változási folyamat részeként mutatom be idősoros összehasonlításban. Ezek a demográfiai átalakulások jól mutatják a társadalom átalakulását, amit tovább árnyalnak az elmúlt 20 év fokozódó digitális kihívásai. Ez a demográfiai mutatóiban átalakult, a digitális és valós világ kettősségében élő lakosság új kihívásokat jelent a kulturális szektor intézményrendszere, irányítása és szakemberei számára. Ehhez a megújuláshoz jó szakmai alapot jelent hazánkban a 2017 nyarán életbe lépett törvénymódosítási csomag az 1997. évi CXL. törvény (a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló törvény) megújításával. A közművelődési alapszolgáltatások megújítása, és utána az ezt rendeleti úton (20/2018. EMMI rendelet) szakemberrel és infrastruktúrával méginkább megerősítő jogszabályi változások előkészítették a terepet az átalakulásokhoz a közművelődés területén Magyarországon.

A fejlesztéshez kapcsolódó feladatok nagyobb feladatcsoportokba tagolhatók: (1) A fejlesztések alapját a képzések és továbbképzések biztosítása jelenti az utánpótlás gondozása érdekében. (2) A felsőfokú képzésekre építve a doktori képzések megerősítése, a doktori fokozatot szerettek számának növelése a szakmában hosszútávú befektetés a kutatásra alapozott fejlesztések világában. (3) A tudományos kultúrakutatások erősítése, ezek megvitatása szakmai és tudományos diskurzusokon; (4) majd a szakmai és tudományos eredmények bemutatása konferenciákon és publikációkban hazai és nemzetközi terepen egyaránt elengedhetetlen. (5) Az eddig született és új eredmények gyűjtése szakkönyvtárban és szakmatörténeti gyűjteményben további kutatások és fejlesztések megalapozására, valamint az eredmények elérhetővé tételére és megőrzésére vonatkozik. (6) Mindezekben a tevékenységekben pedig folyamatos együttműködés kialakítása szükséges a közművelődési szakma, az ezt oktató felsőoktatási intézmények és a tudományos élet képviselői között, hogy hálózatban megerősítsük a kulturális terület tudományos beágyazottságát, és ezzel tovább fejlesszük szakmai-társadalmi presztízsét a magyar társadalomban, a Kárpát-medencében, valamint Európa- és világszerte.

ÉLMÉNYPEDAGÓGIA – „AZ ÍZELTLÁBÚAK VARÁZSLATOS VILÁGA”

Karlowits-Juhász Orchidea

Miskolci Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Tanárképző Intézet

Előadásomban egy 2017 óta működő (eddig 15 ezer gyerek számára megtartott) élménypedagógiai program koncepcióját és módszertanát mutatom be.

„Az ízeltlábúak varázslatos világa” című, óvodás, általános és középiskolás gyerekek számára differenciáltan szervezett foglalkozások résztvevői gazdag szemléltető anyag, kézbe vehető élő állatok és változatos pedagógiai módszerek segítségével ismerkednek az élővilág kevésbé ismert és sokszor félreismert csoportjával.

A program a szabályalkotástól kezdve, a szemléltetett interaktív előadáson keresztül, a különböző trópusi ízeltlábúak kézbevételeig három fő fókuszot követ. 1) Motivációs fókusz: különleges tények és lények segítségével a kíváncsiság felébresztése a résztvevőkben (pl. felnyitott lepke- és bogárkokonok, fluoreszkáló skorpiók, az azúrlepke pigmentek nélküli káprázatos színei, a rovarvilág legsikeresebb álcázóművészei). 2) Ökológiai fókusz: az ízeltlábúak státuszának erősítése nélkülözhetetlenségük érzékeltetésével (pl. az ízeltlábúak beporzásban, termőtalaj előállításában és táplálékláncban betöltött szerepének tudatosítása). 3) Érzékenyítő fókusz: a veszélyes és veszélytelen állatok közötti különbségek tudatosításával, tapasztalatszerzéssel és a csoportpszichológiai hatások kiaknázásával az ízeltlábúakkal kapcsolatos viszony formálása.

Jelen előadásom egy 2019-2020-ra tervezett előadássorozat első eleme. Az elméleti és empirikus kutatási tapasztalatokra épülő sorozat többek között olyan témákat jár körül az érintett élménypedagógiai programra alapozva mint: állatasszisztált pedagógia speciális állatokkal, a differenciálás módozatai, státuszkezelés, gyógypedagógiai lehetőségek, feketepedagógiai vonatkozások.

**AZ ERDÉLYI MEZŐSÉG SZÓRVÁNYVIDÉKÉNEK
MEZŐGAZDASÁGI SZAKISKOLÁJA VÁLASZÚTON**

Kató Mária – Pap Tímea

Kallós Zoltán Alapítvány

A Kallós Zoltán Alapítványt 1992-ben hozta létre Kallós Zoltán néprajzkutató. Intézményünk elsősorban oktatási, szociális és kulturális téren tevékenykedik Válaszúton, Nagysármáson, Kolozsváron és szórványvidéki falvakban.

Az alapítvány elsődleges célja a mezőszéki szórványoktatás felkarolása, de aktívan részt vesz felnőtteknek szóló továbbképzések lebonyolításában, népzeneoktatásban, néptánc- és kézműves táborok szervezésében, valamint Válaszúton található és megtekinthető a Kallós Zoltán Néprajzi Gyűjtemény is.

A jelenlegi előadás alkalmával az alapítvány által működtetett mezőgazdasági szakoktatást mutatjuk be megalakulásától napjainkig. A szakoktatás közösségi igényre válaszolva jött létre, és azért a mezőgazdaság, mert a befogadó, többségében rurális környezet még aktívan foglalkozik állattartással, földműveléssel. Részint kizárólagos megélhetési formaként, részint megélhetést segítő másodlagos tevékenységként, tehát a munkából származó jövedelmet kiegészítve foglalkoznak mezőgazdasággal.

A diákok többsége is ebből a környezetből érkezik, és szeretnénk, ha ide visszatérve hasznosítani tudnák a szakiskolában elsajátított elméleti és gyakorlati tudást. Ahhoz, hogy az itthonmaradás és a mezőgazdasággal való foglalkozás vonzó alternatíva legyen, olyan szakoktatási struktúrát kell felépíteni, mely nagy hangsúlyt fektet a gyakorlati tudásra, valamint fenntartható és kifizetődő gazdasági stratégiákat mutat be.

Előadásunk a mezőgazdasági oktatás aktualitásának kérdését járja körül tekintettel a romániai, és szűkebb környezeti viszonyokra, valamint bemutatja a mindennapok megszervezését, az iskolarendszer felépítését, és a felmerülő problémákat is.

**TANULÁSI PLATFORMOK A DOKUMENTUMFILMEK
ESETÉBEN A KULTURÁLIS KÖZFOGLALKOZTATOTTAK
KÖRÉBEN**

Kenyeres Attila Zoltán

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

Elemzésünk a magyarországi kulturális közfoglalkoztatottak televízióból és posztklasszikus dokumentumfilmekből történő informális tanulását vizsgáló országos kutatáshoz illeszkedik. Ezen belül célunk az, hogy feltárjuk, milyen platformokat részesítenek előnyben a kulturális közfoglalkoztatottak a dokumentumfilmekből történő tanulás során. Mennyire jellemző a hagyományos, televízió-alapú megtekintések mellett, vagy azok helyett az asztali számítógépen, laptopon, vagy mobiltelefonon történő befogadás. Illetve a televízió mellett az internet-alapú megtekintések (például streaming-szolgáltatókon keresztül) milyen arányt tesznek ki.

A kérdést online kérdőív segítségével vizsgáltuk, az adatokat pedig háttérváltozók mentén is elemeztük. Így betekintést nyerhettünk abba, hogy a különböző platformok kiválasztását hogyan befolyásolja az egyén kulturális, gazdasági és társadalmi tőkéje. Elemzésünk empirikus alapját az az országos online kutatás adta, amelyet a Debreceni Egyetem Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok Tanszéke, valamint a Nemzeti Művelődési Intézet közösen végzett 2016 nyarán. Csaknem 4000 kulturális közfoglalkoztatott töltötte ki az online kérdőívet, amelynek eredményeit SPSS adatkezelő program segítségével analizáltuk. Előadásunkban a kutatás releváns eredményeit ismertetjük, illetve hasonlítjuk össze az idevonatkozó hazai és nemzetközi szakirodalmi megállapításokkal. A tömegmédiá és a tudomány kapcsolatát elemezve több kutató is rámutat, hogy a tömegmédiá sokak számára elsődleges forrásnak számít a tudománnyal kapcsolatos információk disszeminációjában (lásd: Geller et al. 2002; Young 2002; National Science Board 1998; Lewenstein 2001; Donohue 2014; Aldridge – Dingwall 2003; Van Dyke 2006).

A FILOZOFIKUS ÉLETRŐL. A MALRAUX-MINTA KISS ÁRPÁD SZELLEMI ATTITÚDJÉBEN

Kiss Endre

ELTE – OR – ZSE

Malraux és Kiss Árpád kapcsolatát elsősorban nem a konkrét kapcsolattörténet vagy egy lehetséges pedagógiai eszmetörténet szintjén szeretnénk megragadni, hanem a közös egzisztencializmus, a filozófiai élet valamelyes közösségének oldaláról.

Ez az egzisztencialista attitűd lehet nagyon tudós, lehet lehet interdiszciplinárisan nagyon sokoldalú (mindketten azok is voltak), s ez Kiss Árpád esetében elvezetett az „abszolút pedagógia” gondolatához, Malraux esetében pedig az egyes tevékenységi formák addig ismeretlen szintű homogenitásához.

A kérdés az, mi az oka az ilyen attitűd kialakulásának.

Elsőként, szociológiailag releváns oknak a modern értelmiség differenciálódásának egy sajátos csapásirányát látjuk. A megfelelő szociológiai alapzatokon kialakul a modern értelmiség, amelynek egy csoportja nem akar tovább differenciálódni immár a maga saját értelmiségi-szellemi terében – ezzel szemben ragaszkodik a saját nyelven szintetizálendő teljes világhoz – más lehetősége a tudományok vagy az akadémikus filozófiák dübörgő differenciálódása mellett önfeladás nélkül nem is létezik.

Fontosabb és nyilvánvalóan történelmi dimenziót képvisel az egzisztenciális szintézis második, fontosnak vélt oka. A világ saját nyelven való teljes egzisztenciális elsajátítása ugyanis csak részben következik az immanens értelmiségi funkciók válaszából a tudomány, a filozófia (és a politika) differenciálódására és kisajátítási szándékaira. A második fő motívum éppen maga az egzisztencia. A saját nyelvben, mentalitásban és érzületben elsajátított teljes világ minden pillanatban átmehet gyakorlatba. Nem ismeri tehát az elmélet és gyakorlat kettősségét.

Ha ez a gondolkodási szerkezet az életvezetésben megvalósul, létrejön a heroikus vagy filozofikus egzisztencializmus, megszületik a filozófiai élet.

AZ EXTRAKURRIKULÁRIS MŰVÉSZETI NEVELÉS JELLEMZŐI

Kiss Julianna

Debreceni Egyetem Nevelés és Művelődéstudományi Doktori Program

Az oktatási értékek bővülésével a tanulóknak lehetőségük van arra, hogy érdeklődésüknek megfelelően tanórán kívüli tevékenységekben vagy eseményeken vegyenek részt, így az extrakurrikulum hozzájárul a személyiségfejlődés kiteljesedéséhez, gazdagítja tudásukat, fejleszti készségeiket. Az extrakurrikuláris tevékenységekre eleinte úgy tekintettek, amelyek szerepe a kurrikuláris tevékenységekből nő ki, majd azokba visszatérve gazdagítja azokat (Millard 1930). Sokrétű fogalomról van szó, amelynek értelmezései egyes szakirodalmi forrásokban jelentősen eltérnek egymástól (Vidulin 2011). Broh (2002) megállapítja, hogy az extrakurrikuláris tevékenység hatékony befektetés, melynek folyamatos hatásait tapasztalták más diszciplináris eredményekben. A zene transzferhatásait több alkalommal vizsgálták a kutatók, és erős pozitív kapcsolatot igazoltak az iskolai eredmények és a zenetanulás között (Kelstrom 1998; Ponter 1999; Deasy 2002; Eady 2004; Pusztai 2009; Szűcs 2018).

Előadásunkban az iskola által kínált és a más intézményhálózatban megvalósuló extrakurrikuláris tevékenységek változásait, jellemzőit, majd jelen helyzetét mutatjuk be a DEXARTA adatbázis ide köthető kérdéseire adott válaszok alapján.

A nyitott és zárt kérdéseket tartalmazó tanulókat vizsgáló kérdőív alkalmazásán alapuló kutatással célunk a művészeti nevelés szerepének, szervezésének és hatásainak felmérése az aktív kultúrafogyasztási magatartás kialakulásában, a művészetek iránti rokonszenv és elkötelezettség megjelenésében. A művészeti tevékenységekben való részvétel a tehetség kibontakoztatásán kívül hozzájárulhat az iskolai eredményességhez, így közvetve növelheti a tanórán kívüli művészeti tevékenységek presztízsét.

A kutatás a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete támogatásával valósult meg.

A NYÍREGYHÁZI KÁLVINEUM SZEREPE A VÁROS KÖZMŰVELŐDÉSÉBEN

Kissné Rusvai Julianna

Nyíregyházi Egyetem

A Kálvin nevét viselő iskolaegyüttes elsősorban lelkészárvák és hadiárvák taníttatására jött létre. A nyíregyházi Kálvineum 1926-tól árvaház, polgári iskolát, továbbképző női tanfolyamot, internátust, majd 1928-tól tanítónőképző intézetet is működtetett.

Jelen munkában azt vizsgáljuk meg (főként levéltári forrásokra, az iskolai értesítőkre, évkönyvekre és a korabeli sajtó híradásaira támaszkodva), hogy milyen hatással volt a tanintézmény a város kulturális életére, hogyan hatott tevékenységére a társintézményekkel (például a debreceni Dóczy Gedeon Leánynevelő Intézettel) való kapcsolata.

Érthető módon a földrajzi közelség okán Debrecennel jó kapcsolatai voltak az iskola vezetőinek, közülük sokan ott végezték korábban felsőfokú tanulmányaikat. Így a helyi kiválóságokon kívül gyakran érkeztek meghívottak a közeli nagyvárosból, de gyakran invitáltak messzebről is előadókat a szervezők. Ezt nagyon tudatosan tették, hiszen ismertséget szerettek volna szerezni a nyíregyházi iskolának, másrészt a helyi ismert előadók mellett be akarták mutatni a városnak távolabbi vidékek művészeinek, tudósainak a legjavát is.

A források azt bizonyítják, hogy valóban „kulturális fókuszként” működött ez a tanintézmény; jelentősen hozzájárult rendezvényeivel az iskolán kívüli népművelés ügyéhez, a lakosság művelődéséhez. A növendékek aktív közreműködői, szereplői voltak a rendezvényeknek, valamint az iskola messzemenően gondoskodott arról, hogy a tanításon kívüli programok révén a diákok a tananyagon túl is gyarapíthassák tudásukat, megismerhessék szűkebb-tágabb lakóhelyük történelmét, természeti és kulturális kincseit.

**GENIUS LOCI, AVAGY HÁROM ÉVSZÁZAD NEVELŐ
MUNKÁJÁNAK ESSZENCIÁJA AZ EGRI GÁRDONYI GÉZA
CISZTERCI GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM
TEHETSÉGFEJLESZTÉSÉBEN**

Kopasz Adrién Réka

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

A tehetség fogalma korszakonként változott és számos nézőpontból közelíthető meg. Kritériumainak meghatározása a XIX. századtól fokozatosan bővült. A fogalom változását Renzulli, Czeizel és Gagné modelljei is érzékeltetik. A tehetséget leíró elméletek közül a Renzulli-féle modell az egyik legáltalánosabb, mely az átlagon felüli képességet, a feladat iránti elkötelezettséget és a kreativitást tekinti a legfontosabb összetevőknek. (Renzulli 1978) A magyar kutatók közül a Czeizel Endre által megalkotott tehetségmodell integrálja és továbbfejleszti Renzulli modelljét, kiegészítve a „sors-faktorral”. (Czeizel 2004) François Gagné differenciált modellje szerint a tehetség, különböző adottságok alkalmazása az adott területen szerzett ismeretekre és képességekre. (Gagné 2011)

Előadásomban az egykori iskolai értesítők és évkönyvek adatai alapján mutatom be, milyen elvek határozták meg a több mint 330 év oktató-nevelő munkájának legfontosabb csomópontjait. A jezsuita alapítású iskola 1773-ban került a ciszterci szerzetesrend fenntartásába. A történelem eseményei az intézmény életét is formálták, működött királyi gimnáziumként, majd ismét a ciszterci rend nevelési elvei határozták meg a nevelőmunkát.

A tehetséges diákok támogatását, fejlesztését mindig fontosnak tartották a gimnázium tanárai. Ösztöndíjakkal, jutalmakkal motiválták a tanulókat, önképzőköröket működtettek, pályázati lehetőségeket nyújtottak a tehetségek kibontakoztatására. A tehetségfejlesztés hatékonyságában meghatározó tényező a kiváló képzettségű nevelőtestület, akiknek kiemelkedő alakjait, többek mellett Dr. Négyesy László irodalomtörténészt, Dr. Madarász Flóris irodalomtörténészt, és Dr. Rajeczki Benjámint népzene-kutatót, zenetörténészt említhetjük meg.

ÚSZÓTEHETSÉGEK KIVÁLASZTÁSÁNAK VIZSGÁLATA - EDZŐI GYAKORLAT ALAPJÁN

Kovács Zsófia* – Karsai István – Tóvári Ferenc*** – Prisztóka
Gyöngyvér*****

** PTE BTK "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola, ** PTE
ÁOK Testnevelés- és Mozgásközpont, *** PTE TTK Sporttudományi- és Testnevelési
Intézet*

A tehetség komplex összetett fogalom, mely függ a társadalomtól és kultúrától (Orosz 2010). Az ismert tehetségmodellek alapján elmondható, hogy mind a belső-, mind a külső tényezők befolyásolják a tehetség kibontakozását. Magyarországon kevés tanulmány foglalkozik az úszók tehetségkiválasztásával, míg külföldön több publikáció is megjelent a témakörben. A legfrissebb szakirodalmak a tehetség fogalmának árnyalása során azt hangsúlyozzák, hogy ne csak az általános kritériumokat (biológiai érés, csontváz, életkor, másodlagos nemi jelleg) vegyék figyelembe, hanem vetítsék előre azt a lehetséges utat, amit a tehetséges sportoló bejárhat. A sportolót körülvevő szociális közegre nagyobb hangsúlyt kell fektetni, mivel közvetlenül befolyásolja annak személyiségét, későbbi sikerességét (Malina et al. 2015). Célunk volt feltérképezni, milyen tulajdonságok alapján mondják azt a magyar edzők egy úszóra, hogy tehetséges.

A kutatás szakértői mintavétellel történt, olyan Magyarországon úszóedzői tevékenységet folytató szakembereket (n=11) kérdeztünk, akik tehetséges, sikeres sportolókkal dolgoznak együtt (min. magyar bajnoki 1-8.hely). A feltett kérdés nyitott, így teret adva a lehetséges interpretációnak. A válaszokat tartalomelemzés módszerével dolgoztuk fel.

Az interjúk kulcsszavait (16) keresve három plusz egy kategóriát állítottunk fel, mit tartanak fontosnak a kiválasztás során a szakemberek. A három kategóriában leggyakrabban megjelenő fogalmak: szociális környezet kategóriában a családi háttér (8); a mentális, lelki tényezők kategóriában a kitartás (7); a fizikai, alkati tényezők kategóriában a testalkat (9), mint örökölt tényező. A plusz egy kategória a kiválasztás folyamatára kérdezett, ahol az edzők véleménye alapján elmondható, hogy hazánkban negatív jellegű (4) kiválasztás folyik.

A kutatás eredményeképpen megállapítható, hogy hazánkban nincs egységes kiválasztási rendszer. A szakemberek tapasztalat alapján szűrnek, elsősorban a testalkati tényezőkre helyezve a hangsúlyt, majd a szociális-, végül a mentális, lelki tényezőket nézik. A válaszadók a tehetséget a tehetségtelenség azonosítása mentén keresik és találják meg, vagyis könnyebb számukra a negatív-, mint a pozitív kiválasztás.

MŰSZAKI SZAKGIMNAZISTÁK ÉRTÉKVÁLASZTÁSÁNAK KOMPARATÍV VIZSGÁLATA

Kovácsné Duró Andrea

Miskolci Egyetem Tanárképző Intézet

Az értékek a viselkedést alapvetően meghatározó, egyéni preferenciák kifejeződései. Napjainkban az egyén értékválasztásának lehetőségei kitágultak, ugyanakkor a tradicionális értékek devalválódása, a megjelenő minták sokfélesége elbizonytalaníthat, növelheti a döntések ambivalens jellegét; ezért számos tanulással szolgálhat a fiatalok szocializációját, személyiségének alakulását meghatározó értéktartalmak feltárása. Ennek igazolására műszaki szakgimnazisták körében – 9. és 12. osztályban – egy teljes évfolyamot felölelő (N=107, illetve N=94), követéses vizsgálatot folytattunk le. A kutatás során mindkét alkalommal – Szekszárdi Júlia kérdőíve (2001), illetve annak adaptált változata révén – az egyéni írásbeli kikérdezés módszerét alkalmaztuk. A felhasznált eszköz ötvenöt, kívánság formájában megfogalmazott értéket tartalmazott, amelyek fontosságát egy ötfokozatú skálán kellett a tanulóknak bejelölni, bizonyos esetekben pedig a választást szövegesen is megindokolni.

Az eredmények összevetése nyomán, a legátfogóbb kategóriát alkotó értékcsoportok tekintetében megállapítható, hogy az eltelt négy év alatt nem következett be változás a diákok értékpreferenciájában, hiszen a két rangsor teljesen megegyezik. Az egyéni fejlődéshez fűződő értékcsoportot a társas kapcsolat értékei, ill. a szabadságigényt tükröző, majd a jövőt érintő értékek követik, végül pedig a fogyasztáshoz kötődő értékek csoportja zárja a sort. A kialakult sorrend arra hívja fel a figyelmet, hogy a fiatalok számára főként saját fejlődésük és személyes boldogságuk fontos; míg a társadalom szolgálata, a másokért végzett munka jóval kisebb jelentőséggel bír. Az egyes értékcsoportokon belül, a különféle témakörök tekintetében ugyanakkor kisebb-nagyobb átrendeződések figyelhetők meg, amelyek háttérben nemcsak az azonos témakörbe tartozó értékek különbözősége áll, hanem az eltelt időszakhoz kapcsolódó változások is szerepet játszanak. (Például a tanulók a középfokú tanulmányok kezdetén az iskolai előmenetelhez társuló értékeket jobban preferálták, mint végzősként; az anyagi javak szerepe viszont ekkor értékelődött fel jelentős mértékben.) Magától értetődő, hogy a diákok aktuális értékrendjük alapján, különböző perspektívából, élethelyzetből (iskolás lét, ill. a továbbtanulásra, a munka világában való elhelyezkedésre készülés) ítélték meg az egyes értékeket; s az is természetes, hogy értékválasztásuk az idő múlásával is változott; bár az alapvető prioritások megmaradtak.

Összességében elmondható, hogy a fiatalok minősítő állásfoglalása és verbálisan is megfogalmazott ítélete alapján, a vizsgált mintában a posztmateriális értékek tekinthetők felülreprezentáltak. Sem az anyagiak, sem a szabadidőhöz, szórakozáshoz kötődő értékek nem élveznek magas támogatottságot, mint ahogy a köz érdekében végzett tevékenységek sem lényegesek a fiatalok megítélése szerint.

ORGANIKUS PEDAGÓGIA ÉS/VAGY DIGITÁLIS-VIRTUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ?

Pedagógiai és pszichológiai kihívások

Lányi Gusztáv

ELTE TáTK Társadalmi Kapcsolatok Intézete, Szociálpszichológiai Tanszék

A jelen pedagógiai világának valószínűleg egyik legnagyobb problémája az organikus és az anorganikus pedagógia viszonya: az a konfliktus, ami e két élet- és értékvilág között feszül. A pedagógia jelenlegi hagyományos keretei, feltételei – azaz társadalmi beágyazottságától kezdve a személyközi viszonyok és történések jellegéig bezárólag – a „múlt” és „jövő” olyan feszültségeitől terhes, amelyek talán korábban nem voltak ennyire jellemzők. Nem kétséges persze, hogy Magyarországon például a népoktatás 19. századi „kötelező” bevezetése, illetve elterjedése óta folyamatos kihívás volt a „minimális kognitív alapkészségek” (írás, olvasás, számolás) megtanítása = oktatása és az „alpműveltség”/„viselkedés” = a normatív nevelés indoktrinációs harmonizálása. Ám ez a probléma a hagyományos organikus pedagógia élet- és értékvilágán belül maradt.

Amiről én az előadásomban szólok, az éppenséggel maga az az „új” kihívás, ami korábban nem volt: a digitális-virtuális kommunikációs eszközök pedagógiai-pszichológiai alkalmazása – ez azonban egy olyan „alkalmazás”, amely nem pusztán oktatástechnikai eszköz, hanem maga az anorganikus élet- és értékvilág.

Mit is jelent ez a kihívás?

Előadásomban ennek a problémának csak néhány összetevőjét fogom listázni – annak a (halvány) reményemnek is hangot adva, hogy e két világ konfliktusos viszonya (még talán) optimalizálható. Azzal a pedagógiai és történeti pszichológiai előfeltevéssel élek, hogy miként a népoktatással küzdő pedagógus elődeink sem csak a nebulóik „kognitív” ismereteit igyekeztek gyarapítani, a 21. század egyre inkább anorganikussá váló élet- és értékvilága sem nélkülözheti az organikus (és éppen ezért is peripatetikus) pedagógia szocializációs és identitásformáló hagyományát – a tömegoktatás körülményei közepette sem.

AZ INTÉZMÉNYI KULTÚRA VÁLTOZÁSA A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK NEMZETKÖZIESEDÉSÉNEK TÜKRÉBEN

Major-Kathi Veronika

Pannon Egyetem, Többnyelvűségi Doktori Iskola

Az idén 20 éves bolognai folyamat egyik meghatározó hozadéka, hogy a hazai felsőoktatásban – összhangban a globális trendekkel és az Európai Unió által meghatározott, támogatott irányelvekkel – immár két évtizede az intézmények egyik meghatározó törekvése a nemzetközi versenyképesség növelése, a nemzetközi mobilitás támogatása; az ezzel kapcsolatos fejlesztések szinte minden hazai intézményben a stratégiai törekvések szerves részét képezik.

Fontos látni, hogy a hazai intézmények túlnyomó többségében a mai napig az 1990-es, 2000-es években meghatározó nemzetköziesítési koncepciók (pl.: Knight és de Wit 1995, Quiang 2003, Teichler 2004, Hudzik 2011, de Wit 2016 stb.) a meghatározók, melyek nem kizárólagosan ugyan, de közvetlenül vagy közvetve elsősorban a hallgatók és oktatók mobilitására koncentrálnak, illetve az intézményben a hallgatók asszimilációját támogató fejlesztéseket állítják a középpontba.

A statisztikák szerint a hazai intézményekben – különösen az elmúlt években – jelentősen nőtt a külföldi hallgatók száma. A trendek tanúsága szerint immár nemcsak a nagy hagyományokkal rendelkező orvos- és mérnökképzés, hanem a többi tudományterület is számottevő eredményeket mutathat fel a nemzetközi hallgatók létszámát illetően. Az ezzel kapcsolatos fejlesztések és eredmények mind a képzések, mind a hallgatói szolgáltatások területén viszonylag könnyen mérhetők és összehasonlíthatók.

Ahhoz azonban, hogy a gyakran a múlt hagyományaira támaszkodó és a jelenben megvalósuló változások a jövőben is valós értéket hordozzanak, létfontosságú felismerni a nemzetköziesedés intézményi kultúrát alakító hatását is. Hiszen – azon túl, hogy a mobilitási számok valóban és érhető okokból a talán legegyszerűbben kommunikálható indikátorok közé tartoznak - az intézményi kultúrában jelen lévő multikulturális nyitottság akkor válhat igazi értékévé, ha a kölcsönhatást állítja fókuszba, és teret enged az interkulturális találkozások révén létrejövő új értékek intézményformáló hatásának is.

A FELNŐTT TANULÁS MOTIVÁCIÓI EGY NEMZETKÖZI KUTATÁS ALAPJÁN

Márkus Edina – Barabási Tünde – Takács-Miklósi Márta

Debreceni Egyetem, Babes-Bolyai Tudományegyetem, Debreceni Egyetem

A felnőtt tanulás eredményességének feltétele, hogy ismerjük azt, hogy a hallgatók mivel ösztönözhetőek, milyen motívumok sarkallják őket a tanulásra, milyen módokon tanulnak szívesen.

Nem előzmények nélküli a felnőtt tanulók kutatása. Több hazai és nemzetközi vizsgálat foglalkozik a felnőtt tanulók aktivitásával, motivációjának, a tanulásuk akadályainak vizsgálatával, ezek megismerése, elemzése alapul szolgált a vizsgálatunkhoz.

A vizsgálatunk célja az volt, hogy megismerjük a felnőtt tanulási motivációkat és akadályokat, valamint a tanulási aktivitást. A felnőtt tanulás formáira, módszereire, helyszíneire, igényeire, a tanultak hasznosíthatóságára fókuszáltunk. Próbáltuk azt megvizsgálni, hogy milyen háttérváltozók befolyásolják ezeket.

Kvantitatív kérdőíves felmérést végeztünk saját készítésű kérdőívvel, válaszadóink Szlovákiából, Ukrajnából, Romániából és Magyarországról voltak, 557 fő. SPSS program segítségével elemeztük az adatokat.

Előadásunkban a romániai és magyarországi válaszadók adatait elemezzük. A képzés jellegére vonatkozóan az figyelhető meg, hogy döntően munkához, szakmai képesítés megszerzéséhez köthető vagy felsőfokú szakképzettség megszerzésére irányuló képzésben vettek részt a legutóbbi felnőttképzésük keretében a válaszadók. Ha azt vizsgáljuk, hogy van-e eltérés országonként a felnőttképzés jellege szerint, akkor azt láthatjuk, hogy nem jelentős. Mindkét ország esetében a munkahelyi tanfolyam és a felsőoktatási képzés vezet, majd a magyarországi válaszadók esetében a szakmai képesítést nyújtó tanfolyamok következnek, a romániai kitöltők esetében a szabadidős tanfolyamok jelennek meg. Ezen túl még a nyelvtanfolyam és a valamilyen munkakörre vonatkozó tanfolyamok említése jellemző. Megkérdeztük, hogy milyen céllal kezdett hozzá a válaszadó a felnőttkori tanuláshoz. A tudás, képesség bővítése a meghatározó, ezután következik a hasznosítható, alkalmazható tudás szerzése, majd a bizonyítvány és diplomaszerzés. A változók összevonása érdekében faktorelemzést végeztünk, melynek segítségével 3 jól elkülöníthető faktort tudtunk megkülönböztetni a tanulási célokra vonatkozó megállapításokból. Az első faktorba azok a válaszok tartoztak, amelyek esetében az egzisztenciális motívumok a meghatározóak, a második csoportba az érdeklődés alapú motívumok, a harmadik csoportba pedig a tudás hasznosítására vonatkozó célok kerültek.

Vizsgáltuk tovább a tanulás módszertani hátterét, milyen eszközök által, milyen formában (egyéni, párban, csoportosan) és milyen oktatási módszerekkel tanulnak a válaszadóink. Ami megfigyelhető volt, hogy nem elsősorban az ország volt a meghatározó változó, hanem az életkor és az iskolai végzettség befolyásolta az eredményeket.

A KULTURÁLIS KÍNÁLAT OLDAL BEMUTATÁSA A SZOLGÁLTATÓI OLDAL VIZSGÁLATA ALAPJÁN

Márkus Edina* – Herczegh Judit* – Váradi Judit**

* Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet,

** Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar

Az extrakurrikuláris tevékenység preferenciális, fakultatív és opcionális jellegű, amely biztosítja az implicit transzdiszciplináris ismeretszerzést. Az élményszerű extrakurrikuláris események multiplikatív hatást gyakorolnak a meglévő tőkére, gazdagítják a résztvevők kulturális és kapcsolati tőkéjét, szociális és érzelmi készségeiket (Bell 1967; Mahoney és Roberts 1997; Broh 2002; Pusztai 2009; Thomas et al. 2015). Előadásunk a zenepedagógiai kutatás egyik eleméhez, a szolgáltatói oldal felméréséhez kapcsolódik. Fontosnak tartjuk a kínálati oldal elemzését, hiszen nem mindegy, hogy milyen lehetőségek állnak rendelkezésre az intézmények, és az intézményekben tanuló gyermekek számára. Ez befolyásolja a lehetőségeket és hatással van a keresletre is. A vizsgálat egyrészt az intézmények szektorális besorolására, a fenntartók megismerésére irányult, valamint ezeknek az infrastrukturális és szakmai tartalmi jellemzőinek (a szolgáltató szakembereinek szakmai háttere, a szervezett programok műfaja, gyakorisága, időtartama, együttműködő intézmények) feltárására. Fontos megismernünk a zenei szolgáltatók kínálatát, kapcsolatát az adott településen működő alapfokú oktatási intézményekkel, azok vezetőivel, szakos pedagógusaival, illetve magukkal a tanulókkal. A kutatás ezen részében a DEXARTA adatbázis alapján első lépésben statisztikai adatok felhasználásával társadalmi, gazdasági és infrastrukturális helyzetfeltárást végeztünk, megvizsgálva a vizsgálatba bevont intézmények településeinek helyzetét, második lépésben a kínálati, a szolgáltatói oldal feltérképezése történt meg kérdőíves vizsgálati módszerrel. A művészetoktatási tevékenységet végző, valamint a művészeti eseményeket kínáló szolgáltatókat kérdeztük meg, kiemelten vizsgálva a zenei extrakurrikuláris események szervezőit. A felmérés arra fókuszált, hogy találkoznak-e a tanulók élményszerűen élőzenei előadással, van-e lehetőségük az iskolában vagy iskolán kívül hangversenyen részt venni. Előadásunkban ennek a felmérésnek az eredményeiről számolunk be. Fontos megtudni, hogy milyen feltételek mellett működnek, milyen körülmények javíthatnák, tehetnék hatékonyabbá a tevékenységüket.

Ezen ismeretek hozzájárulhatnak egyrészt a köznevelési intézmények és a művészetoktatást végző intézmények eredményes, sikeres együttműködéséhez, másrészt lehetőséget nyújtanak arra, hogy a döntéshozók megismerjék, azt, hogy hogyan támogatható, tehető eredményesebbé a művészetoktatási tevékenység ezen területe.

A kutatás a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete támogatásával valósult meg.

SZAKMAI TANÁRKÉPZÉS MAGYARORSZÁGON

Máté-Szabó Barbara

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

Az előadás célja a felsőoktatásban folyó szakmai tanárképzés rendszerének és a képzésekre jelentkező hallgatóknak elemző bemutatása. Az egyetemi hagyományokra épülő szakmai tanárképzés hazánkban közel 140 éves múltra tekint vissza (Benedek 2011). Ennek ellenére kevés alkalommal kerülnek a vizsgálatok célkeresztjébe a szakmai tanárképzéssel foglalkozó kutatások. A képzések formálódásának, fejlődésének történetét több hazai kutató is vizsgálta (Ballér 1981; Orosz 2003; Pfister 2011; Németh 2015, Molnár 2016). Legújabbán a szakképzéspedagógiai kutatások kerülnek előtérbe a módszertani megújulás mellett (Rádli 2011; Tóth 2012, Simonics-Holik, 2014; Berki, 2015).

A 169/2016. (VII. 1.) Korm. rendelet 18. §, 1. melléklete foglalja össze, hogy Magyarországon mi sorolható a szakmai tanárszakok közé. 12 szakmai területen 15 tanárszakot és több mint 100 szakirányt találhatunk. Előadásunkban kiemelten 5 szakmai területtel foglalkozunk: műszaki, közgazdasági, agrár, egészségügyi és neveléstudományi terület.

Munkánk során a képzési rendszer bemutatásához és a hallgatói jelentkezések vizsgálatához az Oktatási Hivatal 2018. és 2019. évi általános felvételi eljárásához kapcsolódó jelentkezési adatokat használtuk. Az adatokat SPSS program segítségével elemeztük.

A bemutatandó eredmények választ adhatnak azokra a kérdésekre, hogy kik a képzés hallgatói, honnan érkeznek, milyen háttérrel és előképzettségekkel rendelkeznek, mely szakok a legpreferáltabbak számukra a vizsgált szakmai területeken. Munkánk hozzájárulhat a szakmai tanárképzést folytató intézmények képzéstervezési, -szervezési munkájához.

**IKT-ALAPÚ ÉLMÉNYPEDAGÓGIAI MÓDSZEREKEN
ALAPULÓ TANÍTÁSI-TANULÁSI MEGOLDÁSOK A
FELSŐOKTATÁS ÉS SZAKKÉPZÉS BÁZISÁN**

Molnár György

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Műszaki Pedagógia Tanszék

A mai digitális környezetben új megvilágításban jelennek meg a nevelési, didaktikai alapelvek és feladatok, amelyek segítik a tanulóközpontú, konstruktivista korszerű tanítást. A digitális kor pedagógiájának korában a 21. században az élménypedagógia egy olyan oktatásmódszertani megoldást nyújt, melynek a nemzetközi szakirodalma és pedagógiai gyakorlata a hazai oktatási rendszerekben is kezd meghonosodni. Az ezzel kapcsolatos nemzetközi (Jennifer 2016) és hazai kutatások (Bodnár-Sass 2018) egyértelműen bizonyítják a módszer létjogosultságát, hatékonyságát mely a nagy amerikai egyetemek online kurzus rendszereinek és pedagógiájának egyik fő módszertani alapelve. A pedagógusok felkészítésében kiemelkedő szerepe van (kellene, hogy legyen) az új digitális eszközöknek, rendszereknek és az ehhez szükséges készségeknek. Kutatási és oktatási tapasztalataink bizonyítják, hogy erre érdemben alkalmasak az élménypedagógiai módszerekre épülő megoldások.

A korszerű és hatékony oktatás feltétele a digitális tartalmak aktív bevonása. A tananyag már kibővül videókkal, animációkkal, és megjelenik az e-könyv használata. Mindezen hatások és trendek a minőségi oktatás iránt elkötelezett vezető felsőoktatási intézményekben is megalapozhatják a tömeges nyitott online kurzusok (MOOC) létjogosultságát. Kutatásom célja annak felderítése, hogy a különböző élménypedagógiai módszerek milyen oktatásmódszertani és technológiai válaszlehetőségekkel járulnak hozzá a különböző életkorú - különös tekintettel az egyetemi hallgatók és szakképzésben tanuló diákok - ismereteinek bővítéséhez, elmélyüléséhez. Másfelől az előbb említett módszer milyen hatással van a mai tanuláselméleti felfogásokra és módszerekre, ezeknek milyen hatása lehet a tanulás hatékonyságára és eredményességére. Ennek alátámasztásához egy saját, empirikus vizsgálat eredményeivel is hozzá kívánok járulni, melynek célcsoportját a nálunk tanuló szakmai tanárjelöltek adják. Az eredmények hozzájárulást jelenthetnek a módszertani megoldás kiterjesztésére és bevalására.

KERTMAGYARORSZÁG MEGVALÓSÍTÁSA?- FEJEZETEK A GAZDASÁGI SZAKOKTATÁS TÖRTÉNETÉBŐL

M. Pelesz Nelli

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

Napjaink pedagóguskutatási programjai a professzionalizációs folyamatok vizsgálatakor olyan alapvető kérdésekre kérdeznék rá, mint például az egyén és a közösség viszonya, tömegoktatás és elitképzés, a szakma identitásképző ereje stb. Mindezek különösen a pedagógusképzés reformterveinek kidolgozásakor jelentkeznek hatványozott súllyal, hiszen korunk kihívásai miatt a képzés tartalmi kérdéseinek, a gyakorlat arányának, a vizsgák rendszerének vagy a pedagógusi hivatás célkitűzéseinek alapos újragondolására van szükség.

A problémakezelés során szerencsére van mihez nyúlunk: természetesen a kortárs jelenségek kutatásainak eredményei jelentik az egyik legfontosabb fogódzót, de nem hagyhatjuk figyelmen kívül, sőt, legalább ennyire érdemes és lehetséges a téma történeti szempontú vizsgálata is.

A mai pedagógusképzésben számtalan tématerület mellett hangsúlyosan merül fel a kérdés: mi a képzés célja? Miért és milyen új ismereteket érdemes oktatni? IKT, KRESZ, egészségügyi nevelés, bűnmegelőzés, pénzügyi- vállalkozási ismeretek stb.? Csak néhány, az utóbbi időben a köznevelés és ezzel együtt a pedagógusképzés szférájába beemelt újabb tartalmak közül.

Munkámban a felsoroltak közül a gazdasági oktatást vizsgálom részletesebben, elsősorban az említett tartalom oktatásának két világháború közötti jelenségeit bemutatva. Ez az az időszak ugyanis, amikor a szeparáltabb, magasabb fokú képzést nyújtó intézmények falai közül kilépve, a tömegigény hatására a gazdasági szakoktatás már az alsó fokú intézményekben is fokozatosan teret nyert, és ez a pedagógus, szűkebben véve elsősorban a tanítóképzés tartalmában is éreztette hatását. A korban nem kevés vita és javaslat született az alsó fokú gazdasági szakoktatás kiterjesztéséről, a szaktudás és közgazdasági szempontok fontosságáról, a tanárok felkészítésének mikéntjéről stb. Előadásom nem foglalhatja össze az összes erre vonatkozó ismeretet, de kiemelve Becker Vendel szegedi tanítóképző-intézeti tanár ez irányú munkásságát, mintegy összegezhetők a múlt és a jelen dilemmái, melyek alapján a témával kapcsolatos lényegi vonásokat megvilágítani képes szempontrendszer dolgozható ki.

Becker – az előadásban bemutatásra kerülő – cikkei, tanulmányai olyan komplex szemléletet képviselnek, az általa kidolgozott gazdasági szaktanítóképzés szervezeti-tartalmi reformja olyan koherens rendszer, amelynek vizsgálata érdemileg segíthet hozzá a mai pedagógusképzési reformok elméleti és gyakorlati kérdéseinek megválaszolásához.

**A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA OKTATÁSI
ALKALMAZÁSA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ E-LEARNING
FEJLESZTÉSEKRE**

Ollé János

Ha a mesterséges intelligencia kérdéskörben eltekintünk a hype jelenségtől, akkor egy megfelelő mértékben nyitott oktatás-módszertannal hatékonyabb lehet az implementáció, mint ami a korábbi technológiai változásoknál (mobil eszközök, MOOC, web2) volt megfigyelhető. Az oktatási alkalmazás elmélete például az e-learning fejlesztéseknél megkerülhetetlen alpnak számító oktatástervezéssel párhuzamba állítható curriculum szintjén is megragadható (Holmes et al. 2019). Az alkalmazási lehetőségek az iskolakultúra szintjén a tanár, a tanuló, az oktatási tartalom, az oktatási folyamat és a visszacsatolás szempontjából értelmezhetők.

Az oktatási folyamat, különösen az online környezetben, digitális tartalommal és LMS környezetben zajló esetekben, számtalan jól mérhető adatot képes rögzíteni, ami minden további számítás alapja lehet. A téma releváns szakirodalmában nem meglepő módon gyakori az e-learning fejlesztések megjelenése, de a tutorálás, az adaptív tanulási környezet, a személyre szabott tanulás támogatását is gyakran megjelenik (Goksel – Bozkurt 2019). A ma már vitatott tanulási stílus elméletek újragondolásával a tanulási tevékenységelemzés és a tanulási profil alkalmazási lehetőségeiben is gondolkodhatunk. A tananyaggal és online környezettel támogatott távoktatás esetében az online környezet tanulástámogató funkcionalitása, az oktatási tartalom személyre szabhatóságának elvi lehetősége, az adaptív folyamatszabályozó megoldások, a tutorálás és mentorálás nem valós személyre alapozott technológiája reális fejlesztési perspektívát és működő jó gyakorlatokat keretezhet be (Kose - Koc 2015). Az alkalmazás különösen nagy lehetőségeket mutat a tevékenységtervezésre építő oktatástervezési megoldásoknál, ahol a korábbi tanulási folyamatok elemzése testreszabható tartalmat és hozzá kapcsolódó, a bevonódás és aktivitás növelő tevékenységet jelenthet.

Az elméleti előadás oktatásméleti, oktatástervezési és oktatástechnológiai modellekre épít. Részben a működő gyakorlatokba való betekintéssel, részben a közeli jövő lehetséges fejlesztéseivel foglalkozik, de egyáltalán nem érinti a társadalmi elfogadottsággal vagy jövőkutatással, a formális oktatás lehetséges sorsával kapcsolatos kérdéseket.

A PEDAGÓGUS-TOVÁBBKÉPZÉS HELYZETE KÁRPÁTALJÁN A JELEN UKRÁN OKTATÁSI REFORM TÜKRÉBEN

Palkó Tetyjána

Nullpont Kulturális Egyesület

Az oktatás terén szerte a világon tapasztalható bizonyos változás, nem más ez az ukrán oktatás terén sem. Mindez nagy változásokat követel, főleg a pedagógus-továbbképző intézetek számára, amely mindig az adott törvény vagy reform szerint kell képezze a pedagógusokat. Nem könnyű feladat, mivel Kárpátalja egy soknemzetiségű térség, így az új oktatáspolitikai terén is ehhez kéne alkalmazkodni.

Az új reformok sok változást eredményeznek, az eredmény lehet pozitív vagy negatív, de ez csak évek múltán derül ki.

Ukrajnában kezdetét vette egy széleskörű átalakítás az oktatás terén, amely nem tud végbemenni egy konkrét napon és konkrét időben. Ez az átalakítás egy hosszú folyamat nem csak az Oktatási Minisztérium és az alá rendelt intézmények számára, hanem a tanulók, tanárok, szülők, helyi lakosság, szervezetek számára is, amelyek valamilyen módon biztosítják az oktatási rendszer minőségét és folyamatát. Talán az egyik legnagyobb felelősség mind közül, a pedagógus-továbbképző intézetekre hárul. Előadásomban ezeket a reformokat, változásokat mutatom be, amelyek nem valósulhatnak meg a pedagógus-továbbképző intézetek munkája nélkül. Továbbképzéseink során igyekszünk megfelelő tudásanyagot, információt biztosítani hallgatóink számára, hogy az oktatáshoz megfelelő információval, tudásanyaggal rendelkezzenek. Az évek során változások mentek végbe az oktatási tantervekben, ami magával szüli az új kompetenciák figyelembevételét.

A Kárpátaljai Pedagógus-továbbképző Intézet szintén nagy változások elébe néz, ami mindenféleképpen a leendő generációt oktató pedagógusok fejlődését kell hogy előtérbe helyezze. Ehhez természetesen a pedagógusnak is nyitottnak kell lennie, befogadónak minden olyan tényező felé, ami tanítványai javát szolgálja.

**DUÁLIS HALLGATÓK BEMENETI
KOMPETENCIAMÉRÉSBŐL SZÁRMAZÓ ADATAI ÉS ELSŐ
ÉVES TANULMÁNYI EREDMÉNYEI**

Pap-Szigeti Róbert – Török Erika

*Kecskeméti Bolyai János Gimnázium, Neumann János Egyetem, GAMF Műszaki és
Informatikai Kar*

A felsőoktatási duális oktatás megkezdése óta a duális típusú képzésben részt vevő hallgatók és az érintett szakok száma megsokszorozódott. Egyetemünkön az elmúlt hét tanév során több száz hallgató vett részt a német mintára kialakított, partnercégekkel közösen megvalósított képzésben. A duális oktatásban kezdeti feltételezéseink és az azóta összegyűlt tapasztalatok alapján is többnyire a motiváltabb, tanulni és teljesíteni akaró hallgatók vesznek részt.

A kettős felvételi szűrő (egyetemi és céges) lehetővé teszi a megfelelő hallgatók kiválasztását. Az erős szelekció és a képzési formából adódó szigorúbb tanulmányi feltételek (többek között elvart a mintatanterv szerinti haladás) természetes módon indukálják a nem duális képzésben részt vevők átlagos tanulmányi eredményét jelentősen meghaladó eredményeket a duális hallgatóknál. Szerencsés módon – az intézményünkben 2010 óta zajló, minden elsőéves hallgatót érintő bemeneti kompetenciamérésnek köszönhetően – lehetőségünk van arra, hogy a képzés indulásakor a duális és nem duális hallgatók között meglévő különbségeket részletesen megismerjük, illetve hogy ezeket a különbségeket figyelembe véve megvizsgáljuk a hallgatók tanulmányi sikerességét.

A vizsgálat teljes mintájául a legutóbbi három tanév összes elsőéves, alapszakos, nappali munkarendben tanuló hallgatóját választottuk ($n = 1341$). A képzési formák összehasonlító elemzéseinel a felvételi pontszámok szerinti mintaillesztést alkalmaztunk.

Előadásunkban bemutatjuk a kompetenciamérés fő területeit, az ezeken elért eredményeket és azok különbségeit, illetve a különbségek hatását a tanulmányi sikerességre (azon belül az első tanulmányi év eredményére) a duális és a nem duális hallgatók esetén. Kiemeljük tovább azon területeket, amelyek a képzési formától függetlenül jelentősen befolyásolják a tanulmányi eredményeket.

A „JÖVŐ NEMZEDÉK” AZ 1868-1921 KÖZÖTTI MAGYAR SAJTÓBAN

Pornói Imre

Debreceni Egyetem GYGYK

Az 1868:XXXVIII.tc.-kel a tankötelezettség törvényi kötelezőségének elfogadása a jövő nemzedék nevelésére irányította a figyelmet. A kutatás a minden népoktatási intézménybe eljutó, így a néptanítók ismereteit, nézeteit, módszereit leginkább alakító Néptanítók Lapja 1868-1921 közötti lapszámaiban a 'jövő nemzedék'-re vonatkozó írásokat, utalásokat veszi górcső alá.

A népoktatási rendszer kiépítésének első évtizedében, az 1870-es években, elsődlegesen a tanítói hivatás fontosságára, kiemelkedő szerepére világítottak rá, emellett mint elérendő célt, a jólétet, az erkölcsöket és a szabadságot hangsúlyozták. Az 1890-es évek nemzeti kultúrpolitikai időszakában többek között a jövő nemzedék hazafias, erkölcsös és tudományos nevelését, az egységes nemzeti öntudat kialakítását emelték ki, mely arra irányult, hogy a jelen és jövő nemzedék mind erkölcsi, mind szellemi értékeikben közel álljanak egymáshoz. Ezek mellett ettől kezdve kiemelten jelent meg a gyermekvédelem gondolata. A századforduló 1900-as éveinek népoktatás-fejlesztési folyamatában a korábban alkalmazott, s a jövő nemzedék egészséges fejlődését akadályozó nevelési eljárások bírálatát fogalmazták meg. Az I. világháború korában az állampolgárrá való céltudatos hazafias, nemzetvédő nevelés került a középpontba. Az 1919-1921 közötti forгатagos években megerősödött a nemzeti irány és a kötelességtudásra való nevelés mellett az irredenta gondolat.

Ezzel párhuzamosan a jövő nemzedék fejlődését kiemelő rendeletek elemzése mellett kitekintek a korszak e témával foglalkozó írásaira a Katolikus Szemle, a Protestáns Szemle, a Dunántúli Protestáns Lap, a Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, és a Huszadik Század hasábjain.

AZ IKT ESZKÖZÖK KOMPETENCIA FEJLESZTÉSE FIATAL PEDAGÓGUSOK KÖRÉBEN

Pósze Andrea

II R.Ákóczy Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Egy pedagógusnak feladata és kötelessége az élethosszig tanulás. Nagy feladat előtt állnak jelenleg a fiatal pedagógusokat kibocsátó felsőoktatási intézmények: olyan frissdiplomásokat kell képezzenek, akik készen állnak a változások gyors elsajátítására. Ez a 21. században könnyen megvalósítható, hála az elektronikus információforrások tömkelegének. Ám ez a tanulás csak akkor lehet eredményes, ha hasznosítható és a már meglévő ismereteink körébe integrálható. A leendő pedagógus pályája során nem elégedhet meg a már eddig megszerzett tudással, ezt munkája során fejleszteni kell. Ez a folyamat végbe mehet akár továbbképzések, akár idővel átképzések által.

A továbbképzések során egyre gyakrabban hallhatjuk a digitális taneszközök használatának szükségét, szerepét. A jó pedagógus, kortól függetlenül, nyitott kell, hogy legyen ezek taneszközök elsajátítására, mivel növendéke fejlődését, előrelépését szolgálják. Már a pedagógusképzés ideje alatt fel kell készítenünk a leendő ifjú oktatókat az élethosszig tartó tanulás fontosságára, ugyanis a munkaerőpiac követelményeinek megfelelően kell folyamatosan képezniük magukat, s ehhez a tanulás tanulásának elsajátítására lesz szükségük. Meg kell tanulniuk magukévá tenni az új ismereteket, a tudást és az a hozzá vezető utat. El kell tudni fogadni az idő folyamán felmerülő változásokat.

Az IKT eszközök alkalmazása segítségével színesebbé, érdekesebbé tehetjük óráinkat és közben motiváljuk tanulóinkat a tanulási folyamat bekapcsolódásába. A tanár részben kiesik az eddigi irányító szerepből, ugyanis segítőtvé válik, a digitális eszközöké a főszerep, amelynek alkalmazásába a tanuló is be van vonva. Így a diákok maguk is részt vesznek a tanulási folyamat megszervezésében. Korábban ez gondot jelenthetett egy olyan tanulóval vagy tanárnál, aki nem rendelkezett otthon megfelelő eszközzel, de napjainkban ez már nem mondható el.

**ISKOLA HATÁROK MENTÉN – A FELDKIRCHI JEZSUITA
GIMNÁZIUM TÖRTÉNETE (1856–1920)**

Rébay Magdolna

Debreceni Egyetem BTK NMI Neveléstudományi Tanszék

A kalsburgi jezsuita gimnázium története irányította a figyelmemet a középiskolai mobilitás kérdésére. Ez az intézmény ugyanis a birodalom iskolája volt, sőt annak határain túlról is érkeztek diákok a falai közé. Újabb kutatásom tárgyául a rend másik osztrák örökös tartományokbeli iskoláját, a feldkirchi Stella Matutinát választottam. A mobilitás kérdésén kívül a jezsuita oktatás-nevelés sajátosságai is foglalkoztattak: 1. vajon itt is oly hosszú idő telt-e el a nyilvánossági jog megszerzéséig, mint a kalsburgi kollégiumban, s ha igen, mi volt ennek az oka, 2. milyen tantervet követett az intézmény, 3. miből állt a diákok szabadidős tevékenysége, mennyire volt fontos a nyelvtanulás, mennyire a sport és a művészetek, 4. miből állt a vallásos nevelés, voltak-e helyi specifikumai? Elsődleges forrásaim az értesítők (1891/92–1919/20), valamint az 1910-ben induló iskolaújság (Aus der Stella Matutina) számai, illetve a tanulói névtárak voltak. Módszerként a forráskritikára alapozott dokumentumelemzést használtam.

1856-ban telepedhettek le a jezsuita páterek ismét a vorarlbergi Feldkirchenben. Konviklust alapítottak és átvették a helyi gimnázium vezetését, amely azonban 1868-ban elvesztette nyilvánossági jogát. Ennek ellenére a rend nem adta fel a tanítást, s végül 1891-ben vissza is szerezte a nyilvánossági jelleget. Következetes személyi politikával ugyanis sikerült elérni, hogy kellő számban rendelkezésre álljanak tanári képesítő vizsgát tett rendtagok. Az oktatás először a „német”, majd a „német” és az osztrák tanterv alapján zajlott, ami különlegessé tette az intézményt, hiszen ezért két önálló tagozat alakult ki. Az ok az elhelyezkedésben kereshető: közel húzódott a lichtensteni és a svájci határ, de a német sem volt messze. A tanulói ifjúság így különféle országokból verbuválódott. Mivel 1872-ben Németországból kiutasították a rend tagjait, a jezsuita nevelést preferáló szülők számára kézenfekvő lehetőség volt a déli határhoz közeli Stella választása, ami ekképpen akár kihelyezett iskolának is tekinthető. A diákjai közt magyarországiak viszont csak elvétve szerepeltek. Ennek oka a nyelvoktatásban kereshető: itt nem volt lehetőség a magyar szinten tartására különórák keretében. A sportnak azonban kiemelt jelentősége volt, a szabadidő legnagyobb részét ugyanis kötelező jelleggel testgyakorlással kellett tölteni, amit a diákok egy része nehezményezett. A vallásos nevelés – ahogy a művészeti is – a többi jezsuita gimnáziuméhoz hasonlóan történt. Minden ősszel szerveztek például többnapos lelkigyakorlatot, nagyszabású úrnapi körmenetet, működött a Mária Kongregáció. A jó hangúak kórusban énekeltek, a hangszeres zenét tanulók pedig zenekarban és rezesbandában játszhattak. A jezsuita tradíciókhoz híven évente több alkalommal színelőadásra került sor a szülők és vendégek előtt.

A kutatás a Tempus Közalapítvány bécsi Collegium Hungaricum ösztöndíjának köszönhetően valósulhatott meg.

A TANULMÁNYI TELJESÍTMÉNYEK BEFOLYÁSOLT ÉRTÉKELÉSE

Szabó Imre Gábor

PTE BTK OTNDI

Az oktatási-nevelési folyamat alapvető és nem nélkülözhető tevékenysége a tudásátadás eredményének és eredményességének meghatározása (Gyökös és Szemerszki 2014; Csapó 2002; Creemers és Kyriakides 2008), ami a folyamat tényezőire vonatkozó releváns paraméterek mérésével a folyamat pillanatnyi állapotának vizsgálatán keresztül segíti a folyamatban részt vevők eredményességének és hatékonyságának a meghatározását. Az értékelőre ható összes olyan befolyásolási kísérlet ronthatja az értékelés pontosságát, amely a szakmailag indokolttól eltérő értékelési döntés meghozására próbálja rábírnival a tanárt a tanulók egy részének értékelésekor (Zrinszky 2002).

Az okok között megjelenik az oktatási rendszer elvárásainak való megfelelés kényszere (Fitz-Gibbon 1996) és az előítélet (Gordon Győri 2017; Allport 1999), vagy éppen az előítélet látszanak is a kerülvése, különösen a roma tanulókkal (Forray és Pálmáiné 2010) kapcsolatban.

A befolyásolt értékelés, mint a rejtett tanterv (Nagy és Veszprémi 2018; Pusztai 2002) megjelenési formája, negatív hatással lehet a tanulóra (Kőrössy 2002), tanult tehetetlenség kialakulásához vezethet (Szabó 2017; Peterson ez al. 1993), ami hátrányosan hathat a tanuló további életútjára. A jelenség rontja a tanulói motivációt és a tanulmányi eredményt, valamint esélyegyenlőségi (Krausz 2018) kérdéseket is felvet.

Ezeknek a jelenségkörnek, tehát a tanulói teljesítmények szándékosan szubjektív értékelésére és minősítésére irányuló külső hatások fajtáinak, okainak és mértékének feltárására irányul a kutatás az állami fenntartású hazai szakgimnáziumokban folyó informatikai szakképzésben. A vizsgálat célcsoportja a hazai középfokú képzésben dolgozó, informatikai tárgya(ka)t tanító tanárok az egész országban (populáció: 1115 fő). A vizsgált időszak: a 2016-17. és 2017-18. tanév. Az online kérdőív (N=37) és részben strukturált interjú (N=7) adatfelvétel adatainak kvantitatív és kvalitatív elemzése nyomán megállapítható, hogy a vizsgált időszakban a csökkenő tanulólétszámú iskolákban gyakoribbak a tanulók tanulmányi teljesítményének minősítését befolyásolni próbáló kísérletek, továbbá a mentori programban (Útravaló Ösztöndíj Program, AJKSZP) részt vevő és/vagy roma tanuló(k) pozitívabb értékelését célzó befolyásolni kísérletek gyakoribbak, mint a többi tanuló pozitívabb értékelését célzó befolyásolási kísérletek.

**ESPORT ALAPÚ KOMPETENCIA FEJLESZTÉS A
KRATOCHWILL KÁROLY HONVÉD KÖZÉPISKOLA ÉS
KOLLÉGIUM TANULÓIVAL**

Szabó József – Bátfai Norbert

Nullpont Kulturális Egyesület, Debreceni Egyetem

Az oktatás, a kompetencia fejlesztés szempontjából kiemelt fontosságú, hogy megfelelő ismeretek álljanak rendelkezésre a modern honvédelem igényeiről. A média világa, ide értve a klasszikus média mellett a mai modern közösségi média eszközöket is, az egyik leggyorsabban változó terület. Ezekre a változásokra viszont az iskola nem készíti fel a diákokat, legtöbbször az információk hiánya miatt maguk a pedagógusok sem ismerik a legújabb trendeket. A DEAC-Hackers Szakosztály a megalakulása során megfogalmazott céloknak megfelelően felvállalta a fiatalok szervezett felkészítését részben az esport küzdelmekre, részben pedig olyan kompetenciák fejlesztésére, amik a modern hadviselésben ma már elvártak, illetve folyamatosan továbbfejlesztendők.

A honvédelem egyes kiemelt területei igénylik, keresik az utánpótlást, azokat a leendő szakembereket, akik nem csak használni tudják a modern szoftvereket, hanem az új elvárásokhoz megfelelő tartalmat is tudnak előállítani. Az elmúlt időszak a hardver és szoftver használatot részesítette előnyben, de az utóbbi néhány évben jelentős változás történt. A szoftverek terén megjelentek azok az algoritmusok, amelyek az egyszerűbb és sokszor a bonyolultabb manuális feladatokat is képesek kiváltani. Így az új irány a kreatív szoftverhasználat, az új látásmód, és ehhez kapcsolódva a közös tevékenység. Erre készíthet fel a gaming bevezetése és irányított alkalmazása az iskolákban, illetve az egyes területek kapcsolatának alakítása többek között a mesterséges intelligenciát kutató programokhoz. Mivel a játékok használatát és a programozási ismereteket legtöbbször önálló tanulással sajátítják el a fiatalok, hasonló módon készülhetnek fel az új feladatok elvégzésére. Az ismeretek célirányos és mélyebb elsajátításához azok a területek nyújthatnak segítséget, amelyek a technikai és szakmai háttér is rendelkezésre áll. A duális képzések fontosak, de érdemes átgondolni azoknak a megoldásoknak a létjogosultságát, ahol kevésbé formalizált módon járulnak hozzá többnyire a kisebb és a gyors és aktív innovációt lebonyolító cégek a szakember utánpótlás felkészítéséhez. Ennek egyik példája a Kratochwill Károly Honvéd Középpiskolával és Kollégiummal kialakított együttműködés, aminek keretében a DEAC-Hackers Esport Szakosztály speciális felkészítést biztosít a diákoknak szakköri foglalkozások keretében.

A MŰVÉSZETOKTATÁS HELYZETE A MÚLTAT A JÖVŐVEL ÖSSZEKÖTŐ TANÁROK SZEMÉVEL

Szabóné Fodor Adrienne – Kerekes Rita

*Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debreceni Egyetem Nevelés és
Művelődéstudományi Doktori Program*

Az oktatás tartalmi szabályozásainak megfelelően napjainkban a társadalom jelentős része nagy mennyiségű ismeretanyag elsajátítását várja az általános iskolás gyermekektől. A tantárgyak megítélésekor (elsősorban a szülők által elfogadott, de a pedagógusok által is támogatott fontossági sorrendnek megfelelően) erősen háttérbe kerültek a művészeti tárgyak. Sokszor a pedagógusok is eszerint a társadalmi megítélés szerint tartják fontosnak az általuk vagy a kollégáik által tanított tantárgyakat, pedig az általános iskolai művészeti nevelésnek nem a „zseniképzés”, hanem a teljes személyiség sokoldalú fejlesztése a célja, minden gyermek részesüljön benne, ne csak a kiemelkedő tehetségűek.

Kutatásunk középpontjában a kurrikuláris és extrakurrikuláris művészeti területeken művészetközvetítő tevékenységet végző tanárok állnak. Vajon képes-e, tud-e összekötő híd lenni múlt és jövő között a jelenkor művészeti tárgyat (pl. vizuális nevelés, ének-zene, tánc) oktató pedagógusa? Az érzelmi intelligencia fejlesztésének előtérbe kerülésével párhuzamosan a művészetoktatásban is egyfajta megújulás tapasztalható, de vajon tapasztalnak-e változást szakmai támogatottságukat tekintve a jövő nemzedékeit nevelő pedagógusok?

Kérdéseink megválaszolásához és előadásunkhoz a DEXARTA adatbázis nyújtja a hátteret. A kutatásban 30 általános iskolában művészeti tárgyat oktató tanár vett részt (n=139), akik papír alapú kérdőívet töltöttek ki 2019 tavaszán. Kutatási témánkhöz kapcsolódóan a kérdőívünk nyitott kérdéseire kapott válaszokat a tartalomelemzés módszerével vizsgáltuk.

Eredményeink azt mutatják, hogy a tanárok felé érkezett támogatások széles skálán mozognak, melyek azonban szintén jelentős különbségeket mutató szakmai és emberi megbecsülést eredményeznek. Előadásunkban szeretnénk bemutatni azt is, hogy a megkérdezett pedagógusok jelentős többsége a nehézségek ellenére szeretné a megkezdett munkát továbbra is folytatni, tudva, hogy a művészet szívet-lelket átformál és ezáltal tanítványaik is gazdagabb személyiséggel lépnek majd az életbe.

A kutatás a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete támogatásával valósult meg.

**VÉDELMI ÉS BIZTONSÁGOS CSALÁDI KÖRNYEZET A
KÖZÉPISKOLÁSOK SZÁMÁRA - ÚJ TÉNYEZŐK ÉS VÍZIÓK**

Tamás Viola

DTI University

Az előadás célja a család biztonságos és védő funkciójának feltárása és értékelése, valamint a témakör összefüggésében jelen lévő új, globális víziók dokumentálása. E célnak megfelelően a családok biztonságos és védő környezetének jellemzőivel foglalkozik, ahol a középiskolai fiatalok élnek.

Az előadás empirikus része a középiskolai tanulókra, a családok védelmének és biztonságának érzékelésére, a család légkörére, a szülők szerepének megítélésére a fiatalok szemszögéből, az életértékek és attitűdök megítélésére összpontosít.

Megpróbáljuk kideríteni, hogyan érzékelik a fiatalok a házasságot és a családot, mit jelent nekik a családjuk, mennyire hat a viselkedésükre, hogyan képzeli el a házasságukat és a saját családjukat.

Az előadás további célja, hogy kiemelje a család gyenge- és erős oldalát, a mai család fontosságát, és hogy felvázolja, milyen kihívásokkal szembesül majd a jövőben. Ezek olyan kihívások, amelyek a társadalom jelenlegi átalakulásával járnak: a terrorizmus, a migráció, a függőség új típusai, a civilizációs betegségek növekedése, globális felmelegedés, vagy a gyorsan romló környezet.

Az empirikus részben a kutatási módszertant is vázoljuk, amely bemutatja a kutatás egyes elemeit és jellemzi a kutatási célt, a kérdéseket és a kutatási mintát. Értékeljük a felállított hipotéziseket, a kérdőívből nyert információkat és javaslatokat teszünk vitára.

Mindazonáltal mindig a család feladata, hogy minden tagja számára védő és biztonságos környezetet teremtsen. Mindannyiunk számára fontos, milyen formában és irányban fog ez a feladat változni a jövőben.

AZ ABSZOLÚT PEDAGÓGUSOK NYOMÁBAN - EGY MŰHELYKUTATÁS TANULSÁGAI

Trencsényi László

Magyar Pedagógiai Társaság

A Magyar Pedagógiai Társaság Kiss Árpád Műhelye évekkel ezelőtt, a névadó centenáriuma évében fogalmazta meg először az "abszolút pedagógus" fogalmát - elhatárolva a "kiváló pedagógus - mestertanár" fogalmától, s alapvetően a "gályapadból laboratórium" - effektussal jellemezhető pályatükörtől is (és a XIX. század polihisztoraitól is).

A gondolkodásban egyre erősebb a gondolat, hogy jellegzetes XX. századi és alighanem magyarországi jelenség az, hogy értelmiségiek kritikus tömege sikeres alkotó-kutató munkájuk mellett (alapvetően örömmel, küldetéstudattal) vállalták a tanári-pedagógusi szerepkört is, s mindkét szférában jelentős életművet tudhatnak magukénak.

A gondolkodáshoz a műhely példatárát rendelt. E példatárban több mint 30 életutat dolgoztunk fel, alapvetően az oral history eszközrendszerével, olyan műhelybeszélgetéseken, ahol jellemzően részt vettek a kiemelt személy hozzátartozói, tanítványai, munkatársai, életútjának kutatói, életrajzírói.

A listán többek között pszichológus, könyvtáros, lelkész, író, irodalomtörténész, filozófus, nyelvész, orvos, konduktor, intézményalapító-vezető, költő, ifjúsági vezető, zeneszerző, festő, mérnök, matematikus, oktatáspolitikus, fiziológus, muzsikusz szerepelt.

A XX. század bonyolult kihívásai közt tették a dolgukat, különböző médiumokon át, különböző korosztályok képviselői számára közvetítettek hitet, emberséget, tudást - miközben kiteljesedett alkotói munkásságuk.

Van-e titok? Van-e specialitásuk? Van-e közös az életutakban, a sorsfordulókra adott önkéntes vagy kényszerű válaszokban, szükségszerű e mindkét területen innovativitásuk, vannak-e életciklusaikban hangsúlyok a két kifejezésforma között, ennek belső vagy külső okai erősebbek-e?

A gazdag példatár első "keresztlemzését" kínálja vitára az előadó.

AZ EXTRAKURRIKULUM SZEREPE A MŰVÉSZETI NEVELÉSBEN

Váradí Judít

Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar

A rendszerváltás óta az oktatási rendszer jelentős átalakuláson ment át. A közoktatás, a kurrikulum vizsgálata évtizedek óta kiemelten foglalkoztatja a kutatókat, ugyanakkor az oktatáspolitikai változások hatására előtérbe került a képesség- és készségfejlesztés problematikája. Báthory (1997) az iskolai tanítást nem tekinti kizárólagos oktatási helyszínnek. A tanórán kívüli iskolai és iskolán kívüli programok jelentős szerepet töltenek be a tanköteles gyermekek nevelésében. Ez a tevékenység részét képezi a tehetséggondozásnak, gazdagításnak, dúsításnak éppúgy, mint a korrekciós vagy korrepetáló jellegű tanulmányi segítségnek is (Páskuné 2014). A Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízásával és támogatásával a Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés és Művelődéstudományi Doktori Programjának Zenepedagógiai kutatócsoportja, valamint A Jövő Művészetéért Alapítvány felmérést készített a művészeti nevelés helyzetéről és a tanulók tanórai valamint tanórán kívüli művészeti tevékenységéről. A kutatást az Észak-alföldi Régióban végeztük, a résztvevő intézmények kiválasztása többlépcsős rétegzett valószínűségi mintavételi eljárással történt. Az adatfelvétel alsó és felső tagozatos általános iskolás osztályok bevonását célozza, így csak azokat a feladatellátási helyeket vettük számításba, ahol mindkét tagozat egyaránt működik. A feladatellátási helyek kiválasztása a következő szempontok szerint reprezentatív: településtípus (megyeszékhely, város, község), illetve fenntartótípus (tankerület, egyház, egyéb), valamint figyelembe vettük az egyes megyékben az AMI arányát is.

A vizsgálat elvégzéséhez saját készítésű kérdőíveket dolgoztunk ki, amelynek feldolgozásával létrehoztuk a DEXARTA adatbázist. Az árnyaltabb eredmény kialakítása érdekében a tanulók mellett megkérdeztük szüleiket, az intézményében kötelező tanórán művészeti tárgyat tanító pedagógusokat és az intézményvezetőket is. A vizsgálat célja egy objektív helyzetkép kialakítása a művészeti nevelés lehetőségeiről. Az előadás célja a vizsgálat bemutatása és tanulságainak összefoglalása.

A kutatás a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete támogatásával valósult meg.

**A DEKLARATÍV ÉS A PROCEDURÁLIS TUDÁS
ÖSSZEFÜGGÉSEI A TUDÁS TRANSZFERÁLHATÓSÁGI
FOLYAMATÁBAN**

Vass Vilmos

Budapesti Metropolitan Egyetem

Örvendetes, hogy az utóbbi évtizedekben a nemzetközi kutatások alapján a hazai tudományos körökben is egyre inkább előtérbe kerül a tudásról alkotott nézetek elemzése és felülvizsgálata. Ennek gazdasági és társadalmi okai mellett, érdemes a téma kontextusát tekintve az ipari forradalmak kihívásaival és tudásra vonatkozó elképzelésekkel kiemelten foglalkozni.

A téma releváns kontextusának bemutatását követően, az előadás - a teljesség igénye nélkül - a tudáskonceptiók változásait tekinti át, különös tekintettel a filozófiai paradigmaváltásokra, a kognitív forradalom hatásaira és a tantervelméleti megközelítésekre vonatkozóan. A transzferálhatóság kérdéskörét az előadás több szempontból is vizsgálja. Közismert tény, hogy a tudás egyik fő formája a deklaratív, leképező jellegű, másik formája a procedurális, folyamat jellegű tudás. (Csapó 2004) Az előadás a tudás két formájának az összefüggéseire fókuszál, nevezetesen a tudás egyes építőelemeinek a szervezetségére, struktúrájára vonatkozóan. A tudás minőségi szerveződése képezi az alapját a megértési folyamatoknak és a tudás alkalmazhatóságának egyaránt. A transzferálhatóság kérdéskörét azonban egy másik dichotómiában is érdemes vizsgálni. A tudás természetének vizsgálatában megkerülhetetlen Polányi Mihály elméletének rövid bemutatása, nevezetesen a személyes tudás, különös tekintettel a tacit és az explicit tudás jellemzőinek ismertetése. (Polányi 1994)

Ezt követően az előadás a tantervelméleti megközelítésekre fókuszál. A deklaratív és a procedurális tudás összefüggéseit, a tudás transzferálhatóságának problematikáját a tanulás- és tanuló, valamint a tanítás- és tanárközpontú tantervi megközelítések összehasonlításában elemzi. (Vass 2008) Ebből a szempontból központi elem a tananyag és a tantervi tartalom megkülönböztetése. Végül, de nem utolsó sorban az előadás összegzése a kognitív alapú, algoritmizált és az affektív alapú, kreatív tudás transzfer különbségeit vizsgálja.

**DOES ELEARNING REALLY THREATEN TRADITIONAL
EDUCATION?**

Zakota Zoltán

Partium Christian University

ELearning has become for now not only a buzzword but also an everyday practice. Electronic or digital education is one of the areas in which information and communication technologies, if although not in the most spectacular way, but certainly have had the deepest impact. All that first seemed to be just a mixture of distance learning and informal education, then an extension of the so-called computer-assisted education, has now become an independent, ever-expanding and increasingly dynamic industry. ELearning tools are now used at all levels and in all areas of education and training, including non-formal and lifelong extensions. Because it facilitates in an ever higher degree the educational processes, increases the speed of knowledge acquisition and in many cases offers simple solutions for self-paced individual learning, many educators, teachers, professors do feel themselves threatened by eLearning. Some of them are even envisioning some kind of an “eLearning apocalypse”, due to the fact, that eLearning facilities do successfully replace traditional classrooms and laboratories. The aim of my study is, on the one hand, to present the current trends in this extremely fast-moving and enormously innovative area. On the other hand, while outlining the actual trends of eLearning, I try to figure out the possible influence these processes can have on the, so called, traditional forms of education, teaching, learning and training. I take into account the opinions and forecasts of leading individuals, companies and organizations in the profession and the industry, and also intend to present some relevant figures in order to support my assertions.

ELÉRHETŐSÉGEK

XI. KISS ÁRPÁD EMLÉKKONFERENCIA

<i>Alter Emese</i>	<i>emesealter@gmail.com</i>
<i>Barabási Tünde</i>	<i>tunde.barabasi@gmail.com</i>
<i>Bocsi Veronika</i>	<i>bocsiveron@gmail.com</i>
<i>Bordás Andrea</i>	<i>bordas.andrea@partium.ro</i>
<i>Buda András</i>	<i>buda.andras@arts.unideb.hu</i>
<i>Chrappán Magdolna</i>	<i>chrappanm@gmail.com</i>
<i>Csikái Ildikó Irén</i>	<i>csikaii@gmail.com</i>
<i>Csók Cintia</i>	<i>csokcintia@gmail.com</i>
<i>Fodor Emőke</i>	<i>fodor_emoke@yahoo.com</i>
<i>Fodor Zoltán</i>	<i>zoltan.fodor.0708@gmail.com</i>
<i>Forrai Judit</i>	<i>forraijud@gmail.com</i>
<i>Gabóda Béla</i>	<i>gaboda62@gmail.com</i>
<i>Gabóda Éva</i>	<i>kgabeva@gmail.com</i>
<i>Gáli Kende</i>	<i>g.kende0@gmail.com</i>
<i>Hanvay Hajnalka</i>	<i>shalomleha@gmail.com</i>
<i>Herczegh Judit</i>	<i>herczegh.judit@arts.unideb.hu</i>
<i>Holik Ildikó</i>	<i>holik.ildiko@tmpk.uni-obuda.hu</i>
<i>Hudra Árpád</i>	<i>budir@t-online.hu</i>
<i>Juhász Erika</i>	<i>juhasz.erika@arts.unideb.hu</i>
<i>Karlowits-Juhász Orchidea</i>	<i>viresz@gmail.com</i>
<i>Kató Mária</i>	<i>katomarika@gmail.com</i>
<i>Kenyeres Attila Zoltán</i>	<i>kenyeres.attila@arts.unideb.hu</i>
<i>Kerekes Rita</i>	<i>k.kerekesrita@gmail.com</i>
<i>Kiss Endre</i>	<i>andkiss@bu.inter.net</i>
<i>Kiss Julianna</i>	<i>juliaszepviragszal@gmail.com</i>
<i>Kissné Rusvai Julianna</i>	<i>rusvai.julianna@nye.hu</i>
<i>Kopasz Adrien Réka</i>	<i>akeragrav648@gmail.com</i>
<i>Kovács Zsófia</i>	<i>muppika@gmail.com</i>
<i>Kovácsné Duró Andrea</i>	<i>duro.andrea@gmail.com</i>
<i>M. Pelesz Nelli</i>	<i>mpelesznelli@gmail.com</i>

XI. KISS ÁRPÁD EMLÉKKONFERENCIA

<i>Major-Kathi Veronika</i>	<i>mkveronika@gmail.com</i>
<i>Márkus Edina</i>	<i>markus.edina@arts.unideb.hu</i>
<i>Máté-Szabó Barbara</i>	<i>szabo.barbara@arts.unideb.hu</i>
<i>Molnár György</i>	<i>molnar.gy@eik.bme.hu</i>
<i>Ollé János</i>	<i>olle.janos@gmail.com</i>
<i>Palkó Tetyána</i>	<i>poszeandrea@kmf.uz.ua</i>
<i>Pap-Szigeti Róbert</i>	<i>pap-szigeti.robert@gamf.uni-neumann.hu</i>
<i>Pornói Imre</i>	<i>pornoi.imre@ped.unideb.hu</i>
<i>Pösze Andrea</i>	<i>poszeandrea@kmf.uz.ua</i>
<i>Rébay Magdolna</i>	<i>rebay.magdolna@arts.unideb.hu</i>
<i>Sanda István Dániel</i>	<i>sanda.daniel@tmpk.uni-obuda.hu</i>
<i>Szabó Imre Gábor</i>	<i>szaboimre.sz@freemail.hu</i>
<i>Szabó József</i>	<i>szabo.jozsef57@gmail.com</i>
<i>Szabóné Fodor Adrienne</i>	<i>adrifodor3@gmail.com</i>
<i>Takács-Miklósi Márta</i>	<i>mmiklosi79@gmail.com</i>
<i>Tamás Viola</i>	<i>tamasova@dti.sk</i>
<i>Trencsényi László</i>	<i>ujbelikonbt@gmail.com</i>
<i>Váradi Judit</i>	<i>judit.varadi.06@gmail.com</i>
<i>Vass Vilmos</i>	<i>drvasvilmos@gmail.com</i>
<i>Zakota Zoltán</i>	<i>szakota@gmail.com</i>

JEGYZETEK

JEGYZETEK

JEGYZETEK

JEGYZETEK

JEGYZETEK

JEGYZETEK

JEGYZETEK

JEGYZETEK

JEGYZETEK

Murphy a tudósképzésről*

1. A tudósképzés alapelveinek át kell hatniuk a disszertációk betűit és szellemét.
2. A disszertációknak részletes szemlét kell tartaniuk a szakirodalom fölött. Élő és jó egészségi állapotnak örvendő magyar szerzők idézése csak kivételes esetekben elfogadható.
3. A módszertani megalapozásban előnyben részesül a matematikai statisztika felvonultatása. Nem elfogadható, hogy a matematikai statisztika módszereit mechanikus módon csak a reprezentatív mintákkal rendelkező adatbázisok feldolgozásában használják fel.
4. A kutatási téma kijelölésénél nem kívánatos a minimálisnál jobban kihangsúlyozni a valószínűsíthető társadalmi fontosság mozzanatát. Posztfaktikus világunkban bármely téma jogosult.
5. A disszertáció középponti szereplője a disszerens, nem a tárgy.
6. A tökéletesen alkalmazott módszer elnyeri a tudományos közösség elismerését.
7. A helyes tudományértelmezés kiválaszt egy módszert és a nemzetközi szakirodalomnak megfelelő útvonalon végigviszi azt.
8. A rendszernek még tökéletesebbé kell csiszolnia a tudósképzés egyre finomabb részleteit.

* *Ezeket a téziseket egy közép-európai egyetem tanári vendégszobájában találtuk. A szerző kilétét nem sikerült megállapítanunk (talán maga Murphy volt?), a szöveg hitelére vonatkozó kételemek ezért megalapozottak. Ez azt jelenti, hogy (egyelőre) nem kell komolyan venni. – Kiss Endre*